

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я

Б Е Л А Р У С К А Я

Г А З Э Т А

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

Дробныя гандляры: «А можа, Аляксандар Рыгоравіч нічога ня ведае?»

Тысяча
прадпрымальнікаў
сабраліся ў панядзелак
на Бангалоры. Усё
скончылася рэзалюцыяй
на імя Аляксандра
Рыгоравіча. Старонка 7.

У НУМАРЫ

У трывожным чаканьні
Ці Эўрасаюз пойдзе за
прыкладам ЗША
ў адносінах да рахункаў
«Белнафтагіму»? Рахункі
Мазырскага НПЗ былі
замарожаныя толькі
на адзін дзень, што
прывяло кіраўніцтва
прадпрыемства ў шок.
Старонка 5.

На мяжы здольнасьці
Цэны на жытло могуць
пачаць падаць.
Старонка 6.

**Шарамет адмовіўся
ад тэледэбатаў
са Старыкевічам**

Тэлеканал «Белсат» перад
свім стартам, які прызначаны
на 10 сінегня, запісвае
некалькі дыскусійных ток-
шоў на розныя тэмы.
Старонка 8.

Знайшоўся чалавек
Кароль Гішпані папрасіў
Чавэса заткнуцца.
Старонка 9.

Аляксандар Кульлінковіч: Выцерлі ногі

Пасьля адкрытага ліста
лідара гурту Neuro Dubel
пра забарону прэзэнтацыі
ягона га новага альбому, шэф
ідэалёгіі Праляскоўскі
паабяцаў дазволіць
беларускі рок. Старонка 2.

Праляскоўскі абяцае зьняць забарону з N.R.M., «Крамы» і Neuro Dubel-ю

Кіраўнік ідэалігічнага ўпраўлення Адміністрацыі прэзыдэнта Алег Праляскоўскі заігрывае зь лідэрамі N.R.M., Neuro Dubel, «Палацу» і «Крамы». Музыкі схільныя заплюшчыць вочы.

У Адміністрацыі прэзыдэнта адбылася сустрэча рок-музыкаў з чыноўнікамі. Кіраўнік ідэалігічнага ўпраўлення Адміністрацыі прэзыдэнта Алег Праляскоўскі ў размове зь лідэрамі гуртоў N.R.M., Neuro Dubel, «Палацу» і «Крамы» прызнаў наяўнасць рагейшых забаронаў на творчасць гэтых гуртоў і прапанаваў жыць па-сяброўску.

«Вазэліну нам не прапаноўвалі», — паведаміў пасыль сустрэчы лідэр Neuro Dubel

Аляксандар Кульлінковіч.

Алег Праляскоўскі падаўся музыканту «чалавекам аба- яльным і адржватым». Кульлінковіч адзначыў, што тэма размовы фактычна супала з tym, што ён напісаў у артыкуле («Выцерлі ногі»).

Са словаў Кульлінковіча, усе ўдзельнікі сустрэчы пагадзіліся: музыкам ня варт ссыяваць пад любымі сцягамі — бел чырвона белымі ці чырвона зялёнімі — няважна.

Пры гэтым была адкінута

пропанова Праляскоўскага — зрабіць маштабны канцэрт пад называй «Рок за Беларусь».

«Прыдумайце назыву, якую самі хочаце», — пропанаваў у адказ ідэоляг.

Лідэр «Палацу» Алег Халіменка адразу ж пропанаваў назваць фэст «Рок для Беларусі».

Што да апошній забароны канцэрту гурту Neuro Dubel, то Алег Праляскоўскі назваў гэта «перагібам на месцах».

Буг; інф. Радыё Рацыя

КАМЭНТАР

Найперш гэта прызнанье: беларускі рок не зламаць. Але калі не зламаць, можна паспрабаваць купіць. Лёгіка адпаведная маралі. У кожным разе, сёняня гэта вялікая перамога Музыкі і Мовы. Няхай гучаць, а час усё расставіць на месцы.

Барыс Тумар

Аляксандар Кульлінковіч: Выцерлі ногі

Лідэр «Neuro Dubel» пра забарону прэзэнтацыі новага альбому ягонага гурту і фэсту «Рок-Кола».

Шок. Гэта была не звычайнай ўжо для беларускіх музыкаў адмена канцэрту, гэта быў цынічны удар ніжэй пупка. Птушкафабрыкі адпачываюць.

Прайшлі канцэрты «Крамы» і «N.R.M.» Усім — і прыхільнікам, і музыкантам — хацелася верыць, што, нарэшце, голас разуму перамог! Улады зразумелі, што пагроза цёпламу ды вільготнаму клімату сыходзіць ня з боку рок-музыкі. Упс!.. — як казала мая ўлюбёная съпявачка Брыгні Сыпірс.

Тэлефон разрываяўся, сэрца таксама. Дзюбелі ў шоку, мае калегі-музыканты шчыра спачуваюць. Сорамна перад публікай, да чырвані. Аб нас усіх у чарговы раз выцерлі ногі. Забарона невялікага канцэрту ў прыватным клубе сыходзіла з такіх вяршыніёў! Калі б не было так жудасна і крүдна, гэтым можна б было ганарыцца. Людзям, бачна, няма чым сябе заняць: у адміністрацыі, у мэрыі, у ГБ — усё нармальна, мяцём па клубах, шукаем ворагаў там, дзе іх няма паводле вызначэння!

Я заўжды з павагой ставіўся да рэальнай працы спэцслужбаў. Небяспека краіны — гэта не пусты гук, але, відавочна, у нашай краіне ўсё надта прыстойна (а я ў гэта ня веру!), калі ТАКІЯ арганізацыі займаючыя такай драбязой.

Мы музыкі, мы жадаем граць тое, што падабаецца нам і нашым слухачам, мы ня хочам быць пудзілам ні пад якім зь вядомых мне сцягоў. Нашым гуртам больш за дзясятак гадоў, мы заслужылі любоў нашых любімых, наш мастацкі ўзровень мусіць цікавіць толькі нас і нашу публіку. Не міністэрствы і не камітэты. Беларускі гурт ня можа правесыці канцэрт у Беларусі без наяўнасці ў яго спэцыяльнага дазволу — «гастрольнае пасьведчаньне». Само па сабе гэта маразм. Але няхай — усе адмовы на атрыманьне гастрольных пасьведчаньняў і правядзеніе канцэртаў тычацца толькі прыватных клубаў...

На вясельлях жа таксама съпявачы — мо нашаму Міністэрству культуры і там выдаваць

гастрольныя пасьведчаньні? Альбо адмаўляць празь іх ніzkі мастацкі ўзровень? Упэўнены, добрая ідэя. Мне працэкт.

Найлепшыя людзі бягуть адсюль, іх прымушаюць. А ўвесь афіцыёз кръчыць пра ўцечку мазгой. Дзяржава сама рые каналы, па якіх і бягуть гэтыя плыні. Але мы не жадаем, тут нашая Радзіма, мы яе любім і помнім. Я самаўпэўнена кажу за ўсіх музыкаў. Музыка — нашае жыццё, канцэрты, твары людзей — самы галоўны стымул да жыцця, для жыцця ўвогуле і жыцця ў грамадстве. За што нас гоняць з нашай краіны? За заклікі да гвалту? Іх няма. За палітыку? Яе няма ў нашых съпевах. За заклікі да звязрэння цяперашняга ладу? І гэтага ў нашых песнях няма. Мы съпяваем пра каханье, пра весялосць і смутак. Усё. Забаронены гурт «Палац» выконвае прыгожыя старожытныя песні... Пад нож. «Drum Ecstasy» ўвогуле не съпявае — туды ж. Мо справа ў року? Мяне прыбліла фраза з

Усе як адзін

Устаноўчы зьезд «Белай Русі» камэнтуе Аляксандар Класкоўскі.

Тое, што на чале «Белай Русі» паставілі Радзькова, пацвярджае маё меркаваныне: праект гэты ня ўдарны, а — так, паводле прынцыпу «ў гаспадарцы й гэта не зашкодзіць».

Наколькі не выклікае сумненняў гарачая адданасць міністра адкукаўшай тamu, каму абавязаны кар'ерай, настолькі ж відавочна, што пра палітычную харызму тут казаць не выпадае. Сённяня, дарэчы, адпала вэрсія, што «БР» узначаліць Віктар Лукашэнка.

Канечнс, Радзькова як паставілі, так і адсунуць могуць у любую хвіліну. Сам ён між тым заслупаваў магчымасць навастворанай структуры ператварыцца ў партыю.

Але патас мерапрыемства наводзіць на думку, што лепяць гэткі БРСМ для старэйшых. Мэтай ёсьць, кажучы мовай савецкіх функцыянераў, «ахоп

членствам». Хай сабе тыя фармальныя чальцы подзвігайт у імя Лукашэнкі ня зыдзейсяніць, але будуть як мінімум адчуваць, што павязаныя дадатковай адказнасцю. Шмат у каго засталіся адпаведныя рэфлексы часоў СССР, так што будуть дружна хадзіць на суботнікі ды плаціць уніскі. Маладзейшыя жа могуць прывабіць пэўнымі прывілеямі: белет чальца пэўна ж надаць шанцаў кар'еры, плюс розныя там дысконтныя карткі, ўсё такое...

«Партыя» — ад лацінскага «частка». Колькі б ні бэссыцілі аб'яднаную апазыцыю за спробы злучыць вужа з вожыкам, але ўсё ж ПКБ ад БНФ за вярсту адрозніш. Партия заўжды пазыцыянуе сябе як выразніца інтэрсаў пэўнай часткі грамадзства.

На сходзе ж «БР» цвердзілі пра

неабходнасць аб'яднаць прадстаўнікоў розных славоў, сацыяльна згуртаваць усё грамадзства.

А ідэалёгія зводзіцца да савецкага трафарэту: «Усе як адзін...» (далей

ідзе той ці іншы варыяント мабілізацыйнай формулы — «выйдзем на суботнік», «скажам «не» плянам імпэрыялізму», «прагаласуем за кандыдатаў непарушнага блёку...»).

Дарэчы, «БР» цалкам можа ўдзельнічаць у выбарчых кампаніях і пры ціперашнім статутце. Вось вам гатовы рэзэрв кадраў для вылуччыння ў акругах ды камплектацыі розных там выбаркамаў!

Што ж да ператварэння ў клясычную партыю ўлады, то гэты варыяント трymаеща ў галаве хіба на ўсялякі пажарны.

Лукашэнка добра ведае цану такім «баявым авангардам» на прыкладзе дэградацыі КПСС.

Звыш таго, паўтара дзесяцігодзьдзі назіранняў за палітычным стылем гэтага дзеяча даюць падставу меркаваць: ён ня з тых, хто разагнаўся б дзяліцца ўладай нават з партыйй улады.

На чале «Белай Русі» ўстаў пераводчык гісторыі Беларусі на расейскую мову.

Нафта з поўначы і з поўдня

Беларусь працягвае курс на выхад з залежнасці ад Pacei.

Беларусь працягвае курс на выхад з залежнасці ад Pacei. У 2010 годзе да 20 працэнтам паўнамоцтва нафты ў рэспубліку за кошт альтэрнатыўных схемаў паставак. Дзяржава агенцтва БЕЛТА паведаміла пра гэта як найгалоўнейшую навіну.

У якасці альтэрнатыўных варыянтаў паставак магчымы два напрамкі: паўднёвы — праз парты на Чорным моры (Адэса), паўночны — праз парты на Балтыскім моры (Вэнтспілс, Бутынг, Кляйпэда). Пастаўшчыкамі могуць быць краіны — экспартэры нафты, якія вядуць здабычу ў раёнах Паўночнага мора

(Англія, Нарвегія), у зоне Пэрсідзкага заліву (краіны Блізкага і Сярэдняга Ўсходу) або краіны сярэдняй Азіі і Каспійскага рэгіёну (Казахстан і Азэрбайджан).

Для паўночнага варыянту трэба арганізаваць зваротнае перапампоўванье нафты па нафтаправодзе з Вэнтспілсу. Для гэтага спадобліца замена трубы працягласьцю 6 км, будаўніцтва нафтаперапамповачнай станцыі (НПС) і систэмы ўліку нафты, зъмненіне тэхналагічных схемаў прамежковых помпавых станций, будаўніцтва рэзэрвуарнага парку аб'ёмам 100—150 тыс. куб. м. Неабходныя

інвестыцыі па гэтым праекце складаюць каля \$40 млн.

Што датычыць паставак нафты на паўднёвым напрамку, тут разглядаецца некалькі магчымых варыянтаў. Можа быць выкарыстаны камбінаваны маршрут дастаўкі нафты, які ўключае працампоўванье па магістральным нафтаправодзе «Адэса-Броды», перавалку ў вагоны-цыстэрны на эстакадзе ў Бродах і далейшую транспартоўку па чыгунцы. Альтэрнатыўныя варыянты паставак прадугледжваюць таксама будаўніцтва перамычкі «Бабовічы — Каспійскія» на дзейным ма-

гістрадальным нафтаправодзе або будаўніцтва участка нафтаправоду з трывма нафтаперапамповачнымі станцыямі і аднаўленнем НПС «Каспійскія». Акрамя таго, магчыма выкарыстаныне нафтаправоду «Баку—Супса», а таксама набытых Казахстанам нафтаправодоў тэрміналаў у Грузіі і Украіне. Гэта зробіць магчымым дастаўку казахстанскай нафты ў Беларусь, у тым ліку і чыгуначным транспартам праз Украіну.

«Названымі шляхамі магчыма арганізаваць пастаўкі нафты да 2010 году да 20 працэнтаў ад агульнага спажыванага аб'ёму», — мяркуюць у Міненэрга.

Паводле БЕЛТА

СЪЦІСЛА

Беларусаў паменела на 20 тысячай

Колькасць насельніцтва Беларусі на 1 кастрычніка склада 9 мільёнаў 695,7 тысячай чалавек. Сёлета за дзесяць месяцаў колькасць жыхароў краіны зъменшилася на 18,8 тысячаў чалавек. Колькасць памерлых на 21,9 тысячаў чалавек перавысіла колькасць народжаных.

Толькі ў Менску адзначаны натурадльны прырост насельніцтва (1,2 чалавекі на 1000 жыхароў). Найбольшае значэнне натурадльнага зъмяншэння насельніцтва зарэгістравана ў Віцебскай вобласці: 6,2 чалавека на 1000 насельніцтва. Па астатніх абласцях лічбы такія: Менская — 5,1; Магілёўская — 4,3; Гарадзенская — 3,7; Гомельская — 3,6; Берасцейская — 1,3.

Апошняя субота будзе працоўнай

Урад прыняў пастанову пра перанос працоўных дзён на навагодні і калядны час. Працоўны дзень пераносіцца:

- з панядзелка 24 сінегня на суботу 22 сінегня,
- з панядзелка 31 сінегня на суботу 29 сінегня,
- зь серады 2 студзеня на суботу 12 студзеня.

Універсытэт не знайшоў месца для Царан

Дзяўчына, якая пацярпела праз выкладчыканаракагандляра, зможа аднавіцца толькі на платнае аддзяленне — усе хадайніцтвы Маргарыты Царан пра аднаўленне на бюджетнай форме навучання адміністрацыя Гарадзенскага дзяржуніверситету імя Купалы адхіліла.

Буг; БелТА

IN MEMORIAM

Памёр былы Старшыня Рады БНР Язэп Сажыч

Гэта здарылася ў панядзелак, 19 лістапада, у Дэтройце. Сажыч нарадзіўся 5 верасня 1917 г. у Гарадзечні, што каля Наваградку. З лета 1944 г. на эміграцыі. Быў адным з арганізатаў беларускага жыцця ў Дэтройце, быў адным з заснавальнікаў парафіі св. Духа Беларускай аўтакефальнай царквы ў гэтым горадзе. Узначальваў мясцовы аддзел Беларускай амэрыканскага задзіночаньня.

Ад 1982 г. да 1997 г. узначальваў Раду БНР. У 1993 г. як старшыня Рады прыяжджаў у Менск.

Помнік па сабе — паводле амэрыканскай традыцыі — Язэп Сажыч пастаўліў паслья съмерці свайго жонкі Барбары Сажыч-Мазуры, якая пахаваная на беларускіх могілках у Іст-Брансвіку (Нью-Джэрзі, ЗША).

Ул. інф.

У трывожным чаканьні

Ці краіны Эўрапейскага Саюзу пойдуць за прыкладам ЗША ў адносінах да рахункаў «Белнафтахіму»? Рахункі Мазырскага НПЗ былі замарожаныя толькі на адзін дзень, што прывяло кіраўніцтва прадпрыемства ў шок.

Праз тыдзень пасыль замарожвання ЗША замежных рахункаў дачыненых прадпрыемстваў «Белнафтахіму» экспэрты ня маюць пэўнасці датычна эканамічных наступстваў санкцыяў.

Нагадаем, 13 лістапада Міністэрства фінансаў ЗША замарозіла ўсе банкаўскія рахункі «Белнафтахіму», што знаходзяцца пад юрисдыкцыяй ЗША і яго прадстаўніцтваў у Нямеччыне, Латвіі, Украіне, Рәсей і Кітаі, а таксама рахункі дачынай амэрыканскай кампаніі «Белнафтахім Ю-Эс-Эй». Амэрыканскім бізнесмэнам прадпісалі ўстрывамца ад кантактаў з гэтым канцэрнам.

Беларускія ўлады адреагавалі апэратыўна. 14 лістапада беларускае МЗС распаўсюдзіла заяву, што ра-

шэнне ЗША парушае двухбаковыя дамоўленасці, а таксама нормы міжнароднага права, ды запатрабаваў ад ЗША вярнуць арыштаваныя актыўы іх уладальніку — «Белнафтахіму» — і зыняць усе абмежаванні. Беларускі бок заявіў, што здымас з сябе адказнасць за наступствы, якія можа пацягнуць гэтае рашэнне ЗША ў адносінах паміж суб'ектамі гаспадарання дзяўюх краінаў. 15 лістапада намеснік міністра замежных справаў Беларусі Віктар Гайсёнак перадаў ноту пратэсту паслу ЗША ў Беларусі Карэн Сыцоарт. Пры гэтым афіцыйныя асобы адмовіліся паведаміць магчымыя эканамічныя наступствы дзеянняў Мінфіну ЗША.

Незалежныя экспэрты найперш угледзелі ў санкцыях супраць «Белнаф-

тахіму» палітычны сигнал. Гэтую вэрсію пацвердзіў намеснік памочніка дзяржсакратара ЗША ў эўрапейскіх і эўразійскіх справах Дэвід Крэмэр, які заявіў, што «пакуль палітвэзьні ня будуть вызваленыя, мы будзем вымушаныя рабіць такія крокі».

Аглядальнік эканамічнага тыднёвіка «Белорусы и рынак» Тадэвуш Манёнак мяркую, што санкцыі, у тым выглядзе, у якім яны ўведзеныя супраць беларускага канцэрну, не нясуць вялікай эканамічнай пагрозы айчыннай эканоміцы. «Аб’ём гандлю «Белнафтахіму» з ЗША ад пачатку году ацэньваецца ў \$80 млн, у той час як за мінулы год канцэрн у суме зарабіў каля \$6 млрд.» — кажа Т. Манёнак. Зь яе словаў, канцэрн не зьяўляеца суб'ектам гаспадарання і ня мае рахункаў за мяжой. Зарэгістраванае сёлішча ў ЗША дачыннае прадпрыемства канцэрну яшчэ ня мае рахункаў і не пачало працаваць. Дачынныя прадпрыемстваў у Рәсей, Латвіі, Кітаі і Нямеччыне могуць пры жаданьні пераарыентавацца на разылкі ў эўра, і такі варыянт ужо разглядаўся ў нафтакімічных кампаніях. Іншая рэч, калі б санкцыі закранулу непасрэдна прадпрыемства канцэрну, мяркую экспэрт. Паводле яе інфармацыі, рахункі Мазырскага НПЗ былі замарожаныя толькі на адзін дзень, што прывяло кіраўніцтва прадпрыемства ў шок. І ня дзіва. Нафтапрадукты займаюць каля 35 % ад агульнага аб’ёму экспарту і забясьпечваюць каля чвэрці падатковых збораў. Варта адзначыць, што на структуру экспарту не паўплывалі праблемы ў беларускай нафтакімічнай прамысловасці, якія ўзынілі ад пачатку году. Аднак, на думку спн. Манёнак, санкцыі ЗША малаэфектыўныя, пакуль гэтая краіна будзе дзейнічаць без падтрымкі краінаў ЭС. А там, як зрешиць і ў ЗША, ня ўсе зацікаўленыя ў поўнамаштабных эканамічных санкцыях у дачыненіі Беларусі. Беларускія кампаніі пакуль што ня могуць гандляваць непасрэдна з краінамі-спажыўцамі: нафтапрадукты пастаўляюцца на караблі і там набываюцца для наступнага продажу ў ЗША. Таму ад санкцыяў пацерпіць таксама амэрыканскія кампаніі.

За досыць сымбалічнымі дзеяннямі ЗША праглядаеца перасыярога, што ўсё можа быць значна сур’ёзней, кажа аглядальніца «БР».

Сямён Печанко

На адным з падраздзяленняў «Белнафтахіму».

Першы пакупнік — Рәсей

У агульным аб’ёме таваразвароту зь Беларусью Рәсей займае першае месца (48,8 %), на другім месцы засядаюцца Нідэрлянды зь іхнімі нафтавымі афшоркамі (8,7 %).

Увогуле ж, айчынныя тавары пастаўляліся ў 137 краінаў, імпартаваліся з 152 краінаў.

На трэцім— чацвёртым месцах ідуць Нямеччына ды Украіна — па 5,6 %, Польшча — 3,8 %, Вялікабрытанія — 3,2 %, Кітай — 2,5 %, Латвія — 1,9 %, ЗША ды Італія — па 1,6 %.

СП

На мяжы здольнасьці

Цэны на другасным рынку жыльля ў Менску і суседніх краінах стабілізаваліся на мяжы пакупніцкай здольнасьці насельніцтва і могуць пачаць падаць.

На сёняння сярэдняя аднапакаёвая кватэра ў сталіцы каштую каля \$70000, пры цене \$2059 за 1 кв.м. Двухпакаёўка — \$95000 (1980), трохпакаёўка — \$135000 (2000), а за чатырохпакаёвую кватэру давядзенца аддаць \$166500 пры кошце 1 кв.м \$1990. Істотных зьменаў не назіралася ад пачатку лета.

У некаторых суседніх краінах цэны на жыльлё таксама стабілізаваліся, а ў Латвіі і Польшчы пачалі зьніжацца. У Латвіі ад траўня да кастрычніка зьніжэнне склада 10,6%. Адзін квадратны мэтар у сталіцы Латвіі каштую ў сярэднім 2250 даляраў. (Заробкі ў Латвіі прыкладна ўдвая вышэйшыя за беларускія).

Усё часцей жыхары Рыгі набываюць жыльльё для сябе, а не са спэкулятыўнымі мэтамі, адзначаюць латыскія эксперты.

У Маскве другасны рынак жыльля таксама перажывае перыяд зацішша. Цэны ўзрастаюць вельмі

нязначна і, як адзначаюць у кампаніях нерухомасці, гэтае падвышэнне ёсьць усяго толькі кампенсацыя за падзеньне курсу даляра. На сёняння квадратны мэтар маскоўскіх кватэраў каштую ў сярэднім \$4200.

Пік росту цэнаў у Кіеве назіраўся летас. Тады кватэры ў сярэднім падарожлі на 60%. Сёлета назіралася замаруджванье росту цэнаў. А пачынаючы з лета кіеўскія кватэры заўважна патаньнелі. Так, жыльлё эканом-клясы патаньнела амаль на 10%, кватэры з малой жыльлёвой плошчай патаньнелі на чвэрць. У наступным годзе тэндэнцыя зьніжэння коштаў працягнецца. Гэта тлумачыцца тым, што цэны на кватэры дасягнулі мяжы пакупніцкай здольнасьці насельніцтва.

Падмацоўваюць такія прагнозы крыгіс і патэцкі ў ЗША, а таксама стагнацыя рынку нерухомасці ў Маскве, якая не ў малой ступені

PHOTO BY MEDIA.NET

ўплывае на рынак Кіева.

Варта адзначыць, што прычынай спынення цэнаў на менскае жыльлё айчынныя эксперыты таксама называюць пік пакупніцкай здольнасьці насельніцтва. У звязку з гэтым попыт на жыльлё значна адстае ад прапановы. Паводле некаторых прагнозаў, цэны на менскае жыльлё да траўня могуць зьнізіцца на 15—20%.

Сямён Печанко

СЪЦІСЛА

Аўстрыйцы канчаткова атрымалі контроль над Velcom'ам

Аўстрыйская кампанія Mobilkom Austria Group набыла 70% долі ў статутным фонду кіпрскай кампаніі SB Telecom. Кошт угоды склаў каля 730 млн эўра. Таксама заключанае пагадненне аб праве набыцца рэшты статутнага фонду. Яно можа быць рэалізаванае ў VI квартале 2010 г. за 320 млн эўра з улікам дадатковага ўзнагароджанья, паведамляе БЕЛТА. Генэральны дырэктар кампаніі ў Telekom Austria

Group і Mobilkom Austria Group Барыс Немшыч паведаміў, што ў хуткім часе ўзровень пранікнення сотовай сувязі ў Беларусі можа дасягнуць 100%. На сёняння гэты ўзровень складае звыш 66%, пры гэтым колькасць абтанэнтаў замежнага прадпрыемства «Мабільная лічбавая сувязь» сягае больш за 2,7 млн.

Падземны паркінг на плошчы Незалежнасці стратны

Паводле газеты «Беларусы и рынак», сталічныя паркінгі, нягледзячы на іх

відавочную запатрабаванасць, не прыносяць прыбылку, а паркінг на плошчы Незалежнасці ўвогуле стратны. Сярэднямесячны прыбыток за аказаныя паслугі тут складае ад 58 да 61 млн руб., у той час, як аплата ўсіх падаткаў патрабуе каля 68 млн руб.

Цена газу для Беларусі ў 2008 г. будзе прывязаная да цаны для Польшчы

«Газпром» прагназуе сярэднеэўрапейскую цану на газ у 2008 годзе ў памеры 300 даляраў за тысячу кубамэтраў. Кошт газу для Беларусі будзе

прывязаны да цаны на газ для Польшчы, паведамілі ў прэс-службе ААТ «Газпрам». У 2008 годзе цана на газ павінна скласці 67% ад цаны на эўрапейскім рынку, за вылічэннем транспартных расходаў. У той час паняцце «сярэднеэўрапейская цана» вельмі няпэўнае. Няясным застаецца і памер зыніжак, прадугледжаных дамовай. «Газпром» згодны на гандаль таму, што мае ў Беларусі стратэгічныя інтэрэсы. Са сьвежых прыкладаў — той жа гарадзенскі «Азот».

Сямён Печанко

«А можа, Аляксандар Рыгоравіч ня ведае?»

Больш за тысячу чалавек прыйшлі ў парк Дружбы народаў на мітынг прадпрымальнікаў. Дробныя гандляры патрабавалі адмены прэзыдэнцкага ўказу № 760. Усё скончылася рэзалюцыяй на імя Аляксандра Рыгоравіча.

Мітынг арганізаваў лідэр прадпрымальніцкай арганізацыі «Пэрспэктыва» Анатоль Шумчанка. Іншыя прадпрымальніцкія лідэры — Аляксандар Макаеў, Алесь Таўстыка — у акцыі ўдзелу ня бралі.

Над сцэнай была замацаваная расыяйка з цытатай самога Шумчанкі: «З такімі законамі, як сёньня, індывідуальныя прадпрымальнікі заслануцца без штаноў». Зынізу над гэтай фразай нібы ў процівагу вісела яшчэ адна расыяйка са словамі намесніка міністра эканомікі Андрэя Тура: «Нельга ўвесы час жыць у кароткіх штоніках».

У руках людзі трymалі транспаранты: «Спрасыць сэргіфікацыю», «Стоп кантрольнаму знаку», «Забралі льготы — пакінце працу», «Мы звалняем гандляроў, хто іх працаўладкуе?», «Парфума ня водка — шмат ня вып'еш», «Хочам сустрэчы з прэзыдэнтам», «Дзяліць прадпрымальнікаў у гандляры, дзяцей міністраў — у міністры» (усе транспаранты былі па-расейску).

Некаторыя ўдзельнікі акцыі сваю нязгоду з указам аб tym, што індывідуальныя прадпрымальнікі могуць наймаць на працу толькі сваякоў, выказвалі наступнымі транспарантамі: «Шукау мужа. Вялікая колькасць дзяцей пасяля 18 гадоў вітаеца», «Жанюся! Працай забясьпечу», «Патрабуем закон аб мнагажонстве».

Перад самай сцэнай людзі трymалі ў руках дзве вялікія расыяйкі з цытатамі А.Лука-

шэнкі: «Не павінны пакутаваць ні прадпрымальнікі, ні людзі, якія на іх працуюць», а таксама «Не пагаршаць работы ПП і ствараць стабільныя ўмовы для развицця малога бізнесу ў Беларусі». Трэба заўважыць, што плятоўку, дзе адбываўся мітынг, ніхто загадзя не расчысыці ад снегу. Людзі фактычна прастаялі ўсю акцыю ў вадзе, бо снег пачаў актыўна раставаць.

Мітынг доўгі час не пачынаўся, бо не маглі зрабіць мікрофон, а мэгafона таксама ні ў каго не было. Анатоль Шумчанка свой выступ пачаў з надвор'я: «Сёньня над Менскам съвеціць сонейка. Наша задача, каб сонца засвяціла для ўсіх прадпрымальнікаў краіны, бо пакуль над намі воблачнае і пахмурнае надвор'е». Шумчанка пачаў пераліцаць лёзунгі, зь якімі людзі прыйшли ў парк Дружбы народаў, увесы час пытагаючыся ў прысутных, ці актуальныя яны ціпер. Натоўп гучна адказваў «Так».

Анатоль Шумчанка паведаміў, што ад красавіка прадпрымальнікі накірувалі лісты ў парламент, ва ўрад, у Вярхоўны суд, каб яны разгледзелі, ці адпавядзе ўказ № 760 Канстытуцыі краіны. Ні з адной установы станоўчы адказ па гэтым пытанні не прыйшоў. Нехта з натоўпу гучнуў: «А можа, прэзыдэнт пра гэта ня ведае».

Шумчанка на гэта адказаў, што сам прэзыдэнт ініцыяваў гэтыя зьмены ў заканадаўства, сам і павінен выходзіць з ситуацыі. «Патрабаваньне су-

PHOTO BY MICHAIL PETROV

стрэчы з Лукашэнкам будзе актуальнае да той пары, пакуль мы яе не даб'ёмся», — сказаў прадпрымальніцкі лідэр. Шумчанка ня выключыў паўтарэнне ситуацыі 2005 году, калі дробныя гандляры ўжо выходзілі на вуліцы сваіх гарадоў, каб страйкаваць.

Пасля былі выступы прадпрымальнікаў з рэгіёнаў. Аляксандар Упчня перадаў Шумчанку подпісы пад зваротам да Лукашэнкі прадпрымальнікаў з 13 гомельскіх рынкаў. Анатоль Шапавалаў паведаміў, што ў Віцебску толькі 39 прадпрымальнікаў перарэгістравалі свае гаспадаркі ў Прыватныя ўнітарныя прадпрыемствы. Віктар Чай-

коўскі зь Берасця сказаў, што нягледзячы на шматлікія акцыі пратэсту, страйкі і гадоўкі, жыцьцё прадпрымальнікаў пагаршаецца з кожным годам.

Пры канцы мітынгу яго ўдзельнікамі была прынятая рэзалюцыя, паводле якой прадпрымальнікі патрабуюць сустрэчы з прэзыдэнтам і пачатку перамоваў пра дзейнасць індывідуальных прадпрымальнікаў, а таксама адмены ўказу № 760. Заўтра рэзалюцыю павінны перадаць у Адміністрацыю прэзыдэнта. У выпадку, калі іхнай заявы ніхто не пачне, прадпрымальнікі зьбіраюцца працягваць акцыі пратэсту.

Зыміцер Панкавец

Шарамет адмовіўся ад тэледэбатаў са Старыкевічам

Спадарожнікавы тэлеканал «Белсат» перад сваім стартам, які прызначаны на 10 сьнежня, меўся запісаць некалькі дыскусійных ток-шоў на розныя тэмы.

У перадачах возымуць удзел вядомыя ў Беларусі палітыкі, журналісты, дзеячы культуры. Аўтар праграмы журналіст Эдуард Мельнікаў прапанаваў узяць удзел у адной з перадачай рэдактару інтэрнэт-парталу «Салідарнасць» Аляксандру Старыкевічу (на фота) і аднаму з заснавальнікаў сайту «Белорускі партызан» Паўлу Шарамету.

Дыскусія між журналістамі павінна была праходзіць на аснове артыкулу Аляксандра Старыкевіча «БелорУССКІЙ партызан», дзе аўтар крытыкуе дзеянасць аднайменнага сайту, а таксама «Партыі камуністаў беларускай». Як кажа Эдуард Мельнікаў, рэдактар «Салідар-

насці» адразу пагадзіўся ўзяць удзел у перадачы, а вось Шарамет, не патумачыўши прычыны, адмовіўся.

Мы патгэфанаўвалі ў Маскву **Паўлу Шарамету**, каб высьветліць падрабязнасці.

«Так, гэта праўда, што я адмовіўся ад удзелу ў ток-шоў. Проста я не займаюся глупствамі. Лічу, што ў беларускім грамадстве і бяз гэтага хапае больш сур'ёзных праблемаў, якія трэба вырашыць тэрмінова. Асабліва незразумела мне, дзеяя чаго патрэбная дыскусія зь яшчэ адным незалежным журналістам, зь якім мы знаходзімся па адзін бок барыкадаў? Уласна кажучы, у чым справа? Я ні ў адным сваім артыкуле не згадаў Аляксандра Старыкевіча,

Андрэй Чынкевич

нідзе не аспрэчваў ягоных думак. Тады пра што нам спрачацца перад тэлегледачамі? Я не зьбіраюся займацца гэтай клаўнадай, якая на карысыць толькі ворагам Беларусі — прадстаўнікам улады. Зь людзьмі кшталту Зімоўскага, я, магчыма, і падыскутаваў бы, але ж не са Старыкевічам», — сказаў Павал Шарамет.

У сваю чаргу **Аляксандар Старыкевіч** мае на гэту ситуацыю іншае меркаванье.

«Я думаю, што Шарамет проста ня хоча разьдзімаць да абсурду свае хісткія пазыцыі, бо давесці сваю праўду ў этэры яму будзе вельмі цяжка. Думаю, што на гэтым нашая дыскусія ня скончыцца. Найхутчэй, што Шарамет будзе весьці яе ў форме маналёту, зъмянчыночы артыкулы на «Партызан». Перакананы, што ў адкрытых тэледэбатах ад пазыцыі Шарамета мала будзе засталося. Бы Павал спрацаваў у гэтым выпадку вельмі непрафесійна. Добры журналіст можа заўсёды зрабіць з чорнага шэрае, але, прабачце, ня белае. Натуральна, што Паўлу ня вельмі хочацца прызнаваць свой відавочны пракол, таму ад яго і прыйшла адмова» — кажа А.Старыкевіч.

Зыміцер Панкавец

Аляксандар Кульлінковіч: Выцерлі ногі

Працяг са старонкі 2.

фармулёўкі адмовы ў правядзеніі «Рок-Кола» — «лічыць немэтагодным правядзеніе фэстывалю «Рок-Кола», бо яно не адпавядае гісторычнай, духоўнай спадчыне гораду Полацку і праваслаўю». Можа, справа менавіта ў гэтай жудаснай фразе пра праваслаўе? Музыка антыхрыста? У якім стагодзьдзі мы жывём? Мо, спалім пару вядзьмарак? Кася Камоцкая (даруй, сонейка, гэтак трэба) падыдзе?

«Рок-Кола» — яшчэ адзін шок. Каму яно перашкаджала? Ізноў пытаю — за што? 17 год, амаль СССР. Няма на вас крыжа. Пакутую.

Мабыць, больш ня будзе ў Neuro Dubel канцэртаў, дзе можна было бы паскакаць, павесяліцца і паглядзець у бінокль на тое, што адбываецца на сцэне:)

Мы будзем граць па-маленькаму, прэзэнтацыя ўсё адно адбудзеца, усе ведаюць, дзе і як.

«Па-бальшому» няхай іншыя ходзяць. Хто пакуль (упэўнены, пакуль) не патрапіў пад нож. Мы не жадаем змагацца зь ветракамі, для съялых чыноўнікаў мы самі імі зьяўляемся. Ваююць з намі. Мы прагнем размовы з адэкатыўнімі людзьмі, мы хочам высьветліць ситуацыю, мы прагнем міру і музыки.

Дарэчы, было съмешнае (а што ў БССР съмешна і нерэальна?)

меркаваныне, што забарона была праз назыву альбому — «Stasi». Рэзведка. Ууу, б*я! Можа і так, аднак Stasi наўрад ці б займалася забаронамі канцэртаў, у іх былі справы дзяржаўнай важнасці.

P.S. Спадзянося, гэты ліст прачытаюць нармальныя людзі, людзі, што пакуль ня страцілі розум.

Аляксандар Кульлінковіч,
мастакі кіраўнік гурта Neuro Dubel, «Тузін гітоў»

3 КАМЭНТАРОЎ НА САЙЦЕ

цётка напісаў(ла): Лістапад 21, 2007
у 9:54

Трымайцеся, музыкі! З 10 сьнежня рушыць «Белсат», будзем вас слухаць і нават бачыць! Хай зграй спадзяеца на горшое, а мы з вамі на лепшае! Маразм ня можа крапчэць вечна.

Рэгіёны за зъмену пакаленъяў, сталіца – супраць

На пасаду старшыні Партыі БНФ прэтэндуюць троі асобы: ціперашні старшыня Вінцук Вячорка, ягоны дауні, ад 80-х гадоў паплечнік Віктар Івашкевіч і намеснік старшыні партыі Алеся Міхалевіч. Да ягонай кандыдатуры асаблівая ўвага: у выпадку перамогі Міхалевіч стане наймаладзейшым з партыйных лідэрў краіны. Упершыню на першыя пазыцыі выйдзе палітык, народжаны ў 70-я. Такая зъмена можа выклікаць ланцуговую рэакцыю абнаўлення лідэрства ва ўсёй апазыцыі. Зъезд ПБНФ адбудзеца 8—9 сінтября ў ДК МАЗ. «НН» аптытала сябраў партыі. Як яны ставяцца да ідэі зъмены кіраўніцтва? Ці будзе на карысыць Беларусі зъмена пакаленъяў?

Лявон Барыччукі, Менск: «Прыход новага пакаленъя палітыкаў ідзе заўсёды на карысыць любой арганізацыі ці партыі. Але справа ў тым, што я пакуль ня бачу ў маладзейшых сябраў Партыі БНФ дастатковага аўтарытэту, каб узначаць арганізацыю. Аўтарытэт нельга купіць за грошы, яго можна толькі заслужыць сумленнай працай. Партия БНФ па-ранейшаму трymаеца на пэўным коле асобаў, якія былі заснавальнікамі руху напрыканцы 1980-х. На мой погляд, зъмена старшыні магчымая толькі сярод лідэрў таго пакаленъя».

Віталь Амяльковіч, Слуцак: «Зъмена кіраўніка партыі павінна быць спакойным і натуральным прагрэсам, без заўспішніх эмоцый. Два—тры тэрміны старшынства запар дастаткова для таго, каб дзейны старшыня падрыхтаваў сабе пераемніка. Карысыць ад зъмены пакаленъяў? Яна будзе толькі ў тым выпадку, калі гэта прыстойная і сумленная зъмена».

Сяргей Антусевіч, Горадня: «Тут гаворка не пра новага лідэра, а пра новыя твары партыі, новыя ідзі і плыні. Нічога кепскага ў гэтым няма. У народзе часам кажуць, што ад таго ці іншага чалавека прости замыльваеца вока. Шмат гадоў у кіраўніцтве партыі могуць прывесыць да таго, што чалавек ня будзе адэхватна ўспрымаць рэчаіснасць. Мне згадваеца прыклад кіраўніка гарадзенскай філіі Партыі БНФ Сяргея Мальчыка, калі ён добраахвотна на два гады адышлоў ад кіраўніцтва, каб зірнуць на ўсё іншымі вачыма. У любой дэмакратычнай арганізацыі павінны быць працісаныя тэрміны заходжання ля кіраўніцтва. Скажам, два тэрміны ці троі, але ня больш. Разам з тым,

Юлія Дарашкевіч

Алеся Міхалевіч.

калі да кіраўніцтва прыйдзе новае пакаленне, то ня мусіць перакрэслівацца ўсё добрае, што рабілі папярэднікі. Старэйшыя таксама павінны заставацца ў партыі, каб сваёй мудрасцю і дасьведчанасцю дапамагаць новаму кіраўніцтву».

Павал Батуеў, Салігорск: «Для мяне больш важным зъяўляецца ня прынцып ратацыі кадраў, а прынцып свабоднай канкурэнцыі. Таксама немалаважным зъяўляецца прынцып здаровага сэнсу. Што да новага пакаленъя, то сёняня ў партыі моладзь запрашаюць толькі як свеасаблівую пяхоту, якая ўздзелнічае ў мітынгах і разносіць улёткі. Разам з тым, практычна ніхто не дae моладзі магчымасці самой брацьі удзел у распрацоўцы гэтых улётак. У гэтым пляне сітуацыя аномальная і яе треба зъмяніць».

Барыс Вырвіч, Бялынічы: «Абедзівye ідэі мне падаюцца са знакам плюс. Два—тры тэрміны — гэта дастаткова для старшынства. Тым болей, што за апошнія гады ў партыі няма значнага прагрэсу. Мы стаем на адным месцы. У партыі прыходзіць мала людзей».

Валяніца Свяцкая, Менск: «Да магчымасці зъмены кіраўніка стаўлюся катэгарычна адмоўна. Я падзяляю погляды і справы сёньняшняга кіраўніцтва. Што да зъмены пакаленъяў, то больш эфектульнай мне падаецца супраць старэйшых сябраў партыі з маладзейшымі».

Валеры Пуціцкі, Рэчыца: «Зъмена лідэраў мусіць быць звычайнай зъявай, якая съведчыць, што партыя развязываецца. Старшыня — гэта не пажыццёвая пасада, таму рана ці позна зъ ёй давядзенца развязваецца. Але гэта зъмена мусіць адбыцца ўзважліва і падрыхтавана, а ня з ускоку, як некаторыя гэта хочуць. Лідэрства ў сабе могуць адчуць ня толькі маладыя, але і людзі старэйшага пакаленъя. Асабіста я буду балітавацца на пасаду старшыні Гомельскай абласной арганізацыі».

Сяргей Салам, Барысаў: «Зъмена пакаленъяў пойдзе толькі на карысыць арганізацыі, дасыць ёй новы штуршок да развязвіцца. Сёняня БНФ не абмяжуецца толькі касметычным рамонтам, трэба пачынаць сур'ённую працу па адраджэнні палітычнай сілы, задача якой — адстойваць інтэрэсы беларусаў. Што да Вячоркі, то яму траба ўзяць паўзу, абдумацца».

Кастусь Смолікаў, Віцебск: «Зъмена пакаленъя адбываецца незалежна ад таго, ці хочам гэтага мы. Гэта на карысыць усім, бо на месцы яшчэ савецкага пакаленъя падытаку, якое ўжо стамілася і хоча на адпачынаць, прыходзяць маладыя і крэатыўныя людзі».

Аляксей Янукевіч, Менск: «У дадзенай сітуацыі да зъмены лідэра партыі стаўлюся адмоўна. З усіх трох прэтэндэнтаў на кіраўніцтва старшыні найлепшым чынам дзейнасць БНФ можа забясьпечыць менавіта Вінцук Вячорка. У іншых кандыдатаў я не заўважаю сур'ёнага бачання развязвіцца Фронту. Зъмена пакаленъяў у Партыі адбываецца апошнія чатыры гады. У перспектыве гэта немінуча прывядзе да зъмены старшыні, але не на гэтым зъездзе».

Алеся Дзяргачоў, Смургоні: «Здаровая канкурэнцыя ўнутры партыі яшчэ никому не ішла на шкоду. Я ня бачу ў гэтым зъездзе канфлікту пакаленъяў, бо Вячорка і Івашкевіч — людзі адной генерацыі. Тут хутчэй трэба весыці гаворку пра тактыку БНФ на два бліжэйшыя гады. У сваю чаргу зъмена пакаленъяў, натуральна, пайшла б арганізацыі на карысыць. Наша пакаленне ўжо крыху прытармазіла ў сваім развязвіцца. На нас ціснуць усе гэтыя паразы апошніх 14 гадоў, мы страцілі свой аптымізм, а маладзь яго яшчэ мае».

**Аптытай
Зыміцер Панкавец**

Канец эпохі «Лістапада»

Віталь Тарас піша пра фільмы кінафэстывалю... і дыскутуе аб ацэнцы камунізму.

«Шпацыр па вадзе»

На кінафэстывалі «Лістапад», які праходзіць цяпер у Менску, у рамках пазаконкурснага паказу давялося паглядзець ізраільскі фільм «Шпацыр па вадзе». Як зазначыў падчас яго прэзентацыі пасол Ізраілю ў Беларусі Зоеў Бэн-Ар'е, кінематограф пачаў разъвівацца ў гэтай краіне пазней за іншыя віды мастацтва. Але ў апошнія гады адбываўся якасны скачок — ізраільская кінастужкі, у прыватнасці, пачалі атрымліваць прызы на прэстыжных фэстывалах. «Шпацыр па вадзе» на зь іх ліку. Тым ня менш, яго можна назваць добрым сярэднім фільмам. Сучасная рэжысура, майстэрства актораў, прафэсійная і вельмі прыгожая апгрэтарская работа — усё гэта ні ў чым не саступае галівудzkім фільмам падобнай клясы. Адчуваецца і пэўная даніна новай галівудской модзе: адзін з галоўных герояў — «блакітны».

Галоўная тэма фільму, дзеяньне якога адчуваецца ў напія дні, — наступствы галакосту. Тэму, вядома, не назавеш новай і нечаканай для Ізраілю. І ўсё ж, аўтары стужкі спрабуюць ставіць вельмі сур'ёзныя пытанні. Напрыклад — ці заслугоўваюць міласэрнасці нацысцкія злачынцы, калі ім сёньня ўжо за восемдзесят? І ці можа чалавек у бязылітасным змаганні з нацыстамі альбо з ісламскім тэрарыстамі захаваць уласную маральную чысціню, заставіцца нармальнym чалавекам? Карапей кажучы, ці заўсёды мэта апраўдае сродкі? Стваральнікі фільму адказваюць на ўсе пытанні занадта лёгка, паводле зададзенай схемы: усё будзе добра. Нагэўна, на ўсе гледачы падзеляць іхны аптымізм. Але падаўся цікавым той факт, што фільм на даволі няпростую тэму можа рабіцца ў наш час як камэрцыйны, то бок з прыцэлам на масавы паказ і неблагую касу, у tym ліку за мяжой. Але, думаеца, пакуль яшчэ не ў Беларусі.

Ізраільскае грамадзтва спрабуе разабрацца ў сваіх пачуцьцях адносна мінulага — у tym ліку, з дапамогай кінамастацтва. У Беларусі ж, як і ў іншых постсавецкіх краінах тэма адказнасці за злачынствы перад чалавечнасцю і пакараньня злачынцаў

ня толькі не раскрытая ў мастацтве, яна яшчэ нават не ўсьвядомленая да канца грамадзтвам. Мы ўсё яшчэ спрабуем прымірыцца са сваім адносінамі мінульым, угарварыцца сябе, што сярод камуністаў былі ія толькі каты і што камунізм быў не такой ужо кепскай систэмай. У адрозненьні ад сталінізму, канечне. Але ж самі камуністы асуздзілі «культ асобы». Навошта варушыць мінулае? І пры гэтым мы не заўважаем, як схіляемся да вядомай схемы: на ўсё толькі кепскае было ў... Нямеччыне пры Гітлеру? У Савецкім Саюзе?

І толькі таму мы павінны ўсё дараваць катам, забойцам мільёнаў бязъвінных ахвяраў, забыцца на іх? (Як быццам бываюць вінаватыя ахвяры! Так, з гледзішча катай яны вінаватыя ўжо тым, што патрапілі ў іхныя рукі.) 70 гадоў, як выявілася, ніякі не гістарычны тэрмін для нас. Мы ўсё яшчэ баймся. Баймся схапіць за руку вандалаў, якія пэрыядычна апаганяюць мэмарыял у Курапатах. Баймся лішні раз прыйсці туды — нават на Дзяды, ускласці кветкі перад тэлекамэрамі. Толькі не кіношнікаў, а спэцслужбаў.

Адзінота «Настасьсі Слуцкай»

Але вернемся пакуль да тэмы кінафэстывалю. Апрача ізраільскага кінематографу, на ім прадстаўленыя фільмы яшчэ калі сарака краінаў. Сярод іх Беларусь, Іран, Паўднёвая Карэя, Партугалия, Польшча, Чехія, Швеція, ну, і, канечне, Расея. У фэстывалі ўдзельнічае фільм выдатнага кінарэжысэра Аляксандра Сакурава «Аляксандра» з Галінай Вішневскай у галоўнай ролі.

І на тле гэтага съявы кіно ходзяць чуткі, што сёлетні «Лістапад», магчыма, апошні. Ці адзін з апошніх. І ў гэтых чутак ёсьць свае падставы.

Калі фэстываль нараджаўся 13 гадоў таму з ініцыятывы Саюзу кінематографістаў Беларусі, меркавалася, што на «Лістападзе» на будзе прафэсійнага журы і фармальных прызой. Бо на суд гледачоў будуть выстаўляцца карціны, якія ўжо заваявалі іх на іншых фэстывалах. «Лістапад» задумваўся, найперш, як чыста глядацкі фэстываль. У гэтым

была яго адметнасць.

Аднак прызу глядацкіх сымпатыяў хутка быў нададзены статус «гран-пры» фэстывалю, а ў 2002 годзе зьявіўся адмысловы «Прыз Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь» — за ўкладу духоўнае разъвіццце... Расла колькасць сузаснавальнікаў — Мінкульт, Менгарыканкам, Нацыянальная дзяржтэлерадыёкампанія, кінастудыя «Беларусьфільм». Колькасць адмысловых прызой пераваліла за дзвандцатку. Іх амаль столькі, колькі ўдзельнікаў конкурсу. Цырымоніі адкрыцця і закрыцця (часам пры асабістым удзеле кіраўніка дзяржавы) становіліся ўсё больш урачыстымі, а прызы і падарункі ад спонсараў — ўсё больш капшоўнымі. І пры ўсім пры тым успомніць фільмы, якія за трынаццаць гадоў былі на толькі адзначаныя прызамі, але сталі сапраўднай падзеяй у кіно, даволі пяцька. Безумоўна, засталіся «Брат» Аляксея Балабанава (гран-пры 1997 году), «Краіна глухіх» Валер'я Тадароўскага (1998), «Зязюля» Аляксандра Рагожкіна (2002)... Але ж усе іх у Менску паказвалі не ўпершыню, і на тут яны былі адкрытыя.

Апошнім часам расейскія майстры кінематографу ўсё меней ахвотна ўдзельнічаюць у конкурсным паказе «Лістапада». Паказальная гісторыя здарылася сёлета з фільмам Кіры Муратавай «Два ў адным». Адкульсьцы пайшли пагалоска, што аргамітэт адмовіўся ад гэтай стужкі праз эпізод, у якім паказваюць даўгі ўрывак навагодняга прывітання Лукашэнкі, а галоўны герой напіваецца і захапляеца: «В-в-в-и-и дны мужчина». Аргамітаты запэўнілі, што ім проста не даслалі копіі фільму. А калі б атрымалі — ён абавязковы будзе ўдзельнічаць у фэстывалі. Праўда, адзін з аргамітатаў удакладніў: «калі б там не было нейкіх спрэчных момантаў».

Але самае галоўнае — за ўсе гады існаваньня фэстывалю толькі адна карціна, зробленая на «Беларусьфільме», мела посьпех на «Лістападзе». Гэта «Настасься Слуцкая», якая выйшла на экраны ў 2003 годзе. Колькі б ні было крытыкі альбо кінанаў на адрас гэтай кінастужкі, пастаўленай Юр'ем Елхавым паводле

матываў старадаўнія гісторыі, яна заваявала свайго гледача. І ня толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах сьвету. І на гэтым усё. Калі, зразумела, не лічыць сур'ёзным дасягненнем спэцыялызму і дыплёмы МУС, якімі гэтае міністэрства асыпала дзесяць гадоў таму «Бег ад съмерці» паводле сцэнару Мікалая Чаргінца. Справа, зразумела, не ў адборы фільмаў на конкурс, а ў тым, што нацыянальны кінэматографу краіне амаль што цалкам страціў свой змест і я не можа паказаць сьвету нічога вартага ўвагі.

«Катынь»

У беларускай літаратуры да тэмы Курапатаў спрабавалі падступіца Васіль Быкаў, можа быць, яшчэ нехта зь беларускіх пісьменнікаў. У тэатральным мастацтве, тым больш у кінэматографе не было нават спробаў. Чужы досьвед, «чужыя» трагедыі, вядома, не заўважаць яго нельга. На мой погляд, сёлетні фэстываль «Лістапад» мог бы стаць падзеяй толькі ў адным выпадку — калі б у Менску паказалі ўсяго адзін замежны фільм: «Катынь» Анджэя Вайды. Між іншага, нічога неймавернага ў гэтым не было б. На фэстываль дасылаюць фільмы ня толькі з краінаў СНД, але зь Літвы, Латвіі, тae самае Польшчы. Ёсьць яны й сёлета. Але фільм «Катынь» — асаблівы выпадак.

Прэм’ера яго ў Варшаве адбылася сёлета 17 верасня.

29 кастрычніка, калі ў Менску адбывалася традыцыйнае шэсціце ў Курапаты, неафіцыйная прэм’ера фільму адбылася і ў Маскве. Ня варта паўтараць за польскім і расейскім журналістамі, што новы фільм Вайды — шэдэўр. Для пачатку, каб апачиніць гэты твор, яго трэба паглядзець.

Варта нагадаць толькі, што Вайда — аўтар такіх прызнаных шэдэўраў сусветнага кіно, як «Попел і дыямант», «Чалавек з мармуру», «Чалавек з жалеза» (галоўная прэмія кінафестывалю ў Канах, 1981), «Пан Тадэвуш» і многіх іншых фільмаў і экранізацыяў.

Магчыма, «Катынь» — галоўны фільм ягонага жыцця. 81-гадовы мастак признаўся ў адным зь інтэрвю, што гэту карціну ён павінен быў вынасіць у сабе і набрацца съмеласці яе ставіць.

У верасні 1939 году, калі Сталін і Гітлер падзялілі паміж сабой Польшчу, на тэрыторыі СССР, ад чвэрці да

Надзвычай важным падаецца, каб фільм «Катынь» змаглі ўбачыць і беларускія гледачы.

наўмільёна польскіх грамадзянаў трапіла ў савецкія канцлягеры. Як съведчаць дакументы, у сакавіку 1940 году Лайрэні Борыя прапанаваў Палітбюро ЦК ВКП(б) разгледзець «справы ваеннопалонных», якія знаходзіцца ў лягерох — 14700 чалавек былых польскіх афіцэраў, чыноўнікаў, памешчыкаў, паліцыянтаў, разведчыкаў, жандараў, асаднікаў і турэмшчыкаў, а таксама справы аб арыштаваных і перабываючых у турмах заходніх вобласцяў Украіны і Беларусі ў колькасці 11000 чалавек сяброў розных к-р шпёнскіх і дывэрсійных арганізацый, былых памешчыкаў, фабрыкантаў, былых польскіх афіцэраў, чыноўнікаў і перабежчыкаў — разгледзець у асобым парадку, з ужываннем да іх вышэйшай меры пакарання — расстрэлу».

У красавіку таго ж году рашэнне было выкананае. Паводле запіскі старшыні КДБ Шэлепіна на імя Хрушчова, у Катынскім лесе НКВД забіла 4241 чалавек, у Старабельскім лягеры калі Харкава — 3820, у Асташкаўскім лягеры 6311, у лягерох і турмах Заходній Беларусі і Заходній Украіны — 7305. Усяго — 21857 чалавек.

У Катыні, як бачым, была расстраляная меншая частка палонных палякаў. Але гэтая назова стала найбольш вядомай, бо

менавіта ў Катыні ў лютым 1943 году нямецкая акупантныя знайшли масавыя пахаванні і ўпершыню правялі эксгумацыю трупаў і экспэртызу.

Гітлеравская пропаганда, зразумела, выкарыстала факт расстрэлаў НКВД ў сваіх мэтах. Гэта жа і савецкая пропаганда пазней спрабавала ўскладніць віну на немцаў.

Толькі ў 1990 годзе, на просьбу Ярузельскага, партыйнае кіраўніцтва СССР даручыла Галоўной вайсковай прокуратуре правесці съледзтва. Некаторыя высновы яго ўвайшлі ў сакрэтны пакет дакументаў, які прэзыдэнт СССР Гарбачоў перадаў Ельцину, а той — польскому кіраўніцтву.

Палякі ўскладалі вялікае спадзяванье на гэтае съледзтва, але ў 2004 годзе Галоўная вайсковая прокуратура Рәсей спыніла яго і адмовілася прызнаць факт генацыду. При гэтым са 183 тамоў справы палякам перадалі толькі 67. Бы астатнія, паводле прокуратуры, утрымліваюць дзяржаўную таямніцу.

У Польшчы працягваеца сваё съледзтва пры падтрымцы Інстытуту нацыянальнай памяці. Съледчы маюць намер апытаць калі 10000 чалавек, кроўных і напшадкаў расстраляных у Катыні і іншых мясцінах.

У Рәсей тым часам павялічваецца колькасць публікапрыяў і «публістычных» праграмаў (напрыклад, на канале ТВЦ), аўтары якіх спрабуюць дэвадзіць, быццам польскіх ваеннопалонных расстрэльвалі гітлеравцы. Гэта жа сама некаторыя камуністы ў Беларусі нядаўна даводзілі, што ў Курапатах расстрэльвалі не беларусаў і палякаў, а габрэяў, вывезеных зь Нямеччыны. І не НКВД, а немцы падчас вайны...

Зразумела, фільм Анджэя Вайды ня можа даць адказу на пытанні съледзтва. Гэта спроба мастацкага асэнсавання нацыянальнай трагедыі. Сярод расстраляных палякаў была эліта сваёй краіны, самыя адукаваныя, цвёрт інтелігенцы, афіцэрства, бізнесу і ўрадоўцаў. І за што? Яны нават не ваявалі з саветамі...

Такое асэнсаванне рана ці позна павінна адбыцца і ў Беларусі.

Надзвычай важным падаецца, каб фільм «Катынь» змаглі ўбачыць і беларускія гледачы. Ясна, што ў цяперашніх умовах гэта будзе зрабіць вельмі няпроста. Але думаеца, многае залежыць ад настойлівасці супрацоўнікаў пасольства Польшчы і Інстытуту польскай культуры ў Менску.

12 лістапада

Супраць прымусу

Юрысты зь Беларускага Хэльсынскага камітэту звязаліся ў Канстытуцыйны суд, каб высьветліць, наколькі норма пра **абавязковое разъмерканье** адпавядзе Канстытуцыі. У БХК упэйненая, што сёньняшняя форма разъмерканьня ў Беларусі мае выразны прымусовыя хакартар. Між іншага, наша краіна падпісала Канвэнцыю міжнароднай арганізацыі працы «Гра скасаванне прымусовай працы». Сёлета супраць студэнтаў, якія не звязаліся па разъмерканьні, заявілі 65 крымінальных справаў. Сумы кампэнсацый не малы — \$3—5 тысячай.

13 лістапада

Клімаву вярнулі ежу

Палітвязню **Андрэю Клімаву** вярнулі харчы, якія ў яго адабралі яшчэ на пачатку каstryчніка, як толькі прывезлы ў Мазырскую калённю. Пра гэта паведаміў выконаючы абавязкі начальніка Дэпартаменту выканання пакараньня **Юры Баранкоў**: «Харчы бралі для праверкі, цяпер усё вярнулі».

Між тым сваякі палітвязня сцыяўяджаюць, што ўжо болей за трэці тыдні ад Клімава няма адказаў ні на лісты, ні на тэлеграмы, таму яны непакояцца.

«Товарищ» вярнулі праз паўтара месяца

Начальнік гарадзкога аддзелу міліцыі № 1 Ленінскага РУУС Менску **Ўладзілаў Счасновіч** і ягоны падначаленыя вярнулі рэдактару недзяржайной грамадзкага-палітычнай газеты «Товарищ» **Сяргею Вазыняку** наклад нумару выдання, які быў сканфіскаваны зофісу рэдакцыі 27 верасня нібыта для праверкі на адпаведнасць заканадаўству. У зак-

лючэнін паводле вынікаў праверкі, падпісаным 27 каstryчніка, паведамляецца, што пашэння закону на выяўлена.

БТ здымаема каліноўцаў

Здымачная група ў складзе апэратора **Васіля Ласянкова** і журналісткі **Алены Бардзікоўской** наведалася ў Магілёўскі дзяржуніверситет. У кабінцы дэкана яны ўзялі картка інтэрвю ў студэнта і курсу гістрафаку **Івана Сыпірьына**. Апошняму настойліва парайлі адказаць на пытанні журнالістаў прысутні ў пакой працтвіні спэцслужбай. Усе пытанні тычыліся навучання І. Сыпірьына ў Польшчы па праграме Каліноўскага. Хлопец адчуваўся ў Торуньскім університеце 2 сэместры і мусіў вярнуцца ў Беларусь па сямейных аbstавінах.

14 лістапада

Левым ня даюць аб'яднанца

Калегія Вярхоўнага суду (судзьдзя — **Бабкоў**) адмовіла ў скарзе на рашэнне Міністру ад 9 жніўня пра адмову ў регістрацыі Саюзу левых партыяў. Судзьдзя прыняў бок Мін'юсту, паколькі адзін з заснавальнікаў СЛП, жаночая партыя «Надзея», была ліквідавана рашэннем Вярхоўнага суду 11 каstryчніка.

Рашэнне Вярхоўнага суду абскарджанаю не падлягае.

КДБ супраць «Штазі»

У менскім клубе «Фартун» мусіла адбыцца прэзэнтацыя новага альбому гурта «Нэйра Дзюбель» «Штазі». Паводле словаў лідэра «НД» **Аляксандра Кулінковіча**, канцэрт забараніў аддзел ідэалёгіі Партызанскага раёну. Прычынаў адмовы канцэрту не патлумачылі, проста загадалі зьбірацца рэчы. Нядайна ў «Фартуне» прэзентавалі свае но-

выя альбомы гурты «Крама» і «N.R.M.», чые жывеяя выступы ў Беларусі сталі рэдкай зьявой пасля канцэрту ў парку Дружбы народу ў 2004 г. на дазволенай уладамі акцыі апазыцыі.

16 лістапада

Школьнікі ў пастарунку

У Мазыры на мітынгу супраць адмены льготаў затрымалі 25 чалавек, большасць з якіх навучэнцы гарадзкіх школаў. У пастарунку школьнікаў сфатографалі і ўзялі ў іх адбіткі пальцаў. Былі складзеныя пратаколы за ўдзел у несанкцыянаванай вулічнай акцыі. У парушэнне дзейнага заканадаўства, да непаўнолетніх ніх выклікалі бацькоў. Правабаронцу **Сяргея Лапушку** не пусцілі да затрыманых. Міліцэйскае кірауніцтва патрабавала ад падлеткаў назваць арганізатораў акцыі. Пры гэтым, паводле сведкаў, у выпадку адмовы падпялкоўнік міліцыі **Гвоздзь** пагражкаў школьнікам вялізнымі штрафамі.

16

У Менску прайшлі акцыі салідарнасці з палітвязнямі. Некалькі дзясяткаў сябраў грамадзянскай кампаніі «За свабоду» сабраліся каля ўніверсаму «Першамайскі». Хлопцы і дзяўчата трymалі партрэты зынкілых палітыкаў і палітвяловеных. Сьвекі салідарнасці запалілі таксама на Камароўцы, побач з Галоўпаштамтам ды царквой Святога Язэпа. Каля чыгуначнага вакзалу, Чэрвеньскага рынку ды на вуліцы Маскоўскай зъявіліся расыяцкі. У Варшаве пасля заканчэння акцыі салідарнасці прадстаўнік пасольства Беларусі ў Польшчы паразбіў запаленыя побач з пасольствам зынікі.

СП

**ГРЫШЧЭНЯ
БЕСПРАЦОЎНЫ**
Дырэктар
Баранавіцкага
Дому культуры
чыгуначнікай
патэлефанаваў
моладзеваму
актыўісту
Яраславу
Грышчэню і
паведаміў, што
той звольнены з
працы. Паводле
ягоных словаў,
дырэктар
прызнаўся, што
адпаведны загад
«зьверху».
Нагадаем, днёмі
Я. Грышчэні
патрапіў у
сур'ёзную
аварью. У
балыніцы
паставілі дыягназ
— кампрэсійны
пералом хрыбта.

ЮЛІЯ ДАРАДШКЕВІЧ

Пра Аntyкамуністычны форум

Я ня ведаю, што такое «правільны камунізм», які быццам быў скажоны рознымі акаличнасцямі. Вы таксама ня ведаеце, што такое правільны камунізм. Гэтага, бадай, ня ведае ніхто. І для дзясяткаў, а мо і сотні мільёнаў ахвяраў гэтага ладу, якіх нішчылі ў імя камунізму, абсалютна абыякава, у імя якога камунізму — «правільна» га ці «дэвіянтнага» — іх паклалі на плаху. Мы маем канкрэтную праяву генацыднага камунізму зь несамавітай ідэяй сусветнага панавання, мы маем канкрэтных пасльядоўнікаў той жа ідэі, і хто можа пераканаць нас — і чым?! — што гэта «правільныя» пасльядоўнікі «правільнага камунізму»?

Беларускі рэжым увесе захрас у таталітарна-камуністычным мінультым. Рэстаўрацыя камуністычных парадкаў — ягоная мэта.

Пакуль жудасныя злачынствы камунізму і камуністай ня будуць асуджаныя належным чынам, мыні будліўва будуць спасылаца на празумпцию невінаватасці і азліваца да няіснага вэрдыкту суду, хаця самі камуністы і камунізм подла адмаўлялі сваім ахвярам і празумпцию, і суд, і нават права абароны. Яны дзеянічалі як бандыты.

Што ж тычыцца таптаньня газ-

ты «Товарищ», то гэта папросту перформанс. Сама газэта нарматывая левая, але, як кажуць, б'юць па мордзе, а не па пашпарце. Таму ня варта імітаваць гістэрыку і патрабаваць нейкага маральнага суду над перформансынкамі. Ніхто не перашкаджае калякінцам, раз яны такія рагманыя, скінуць заплямлены хітон «камунізму» і стаць якой-небудзь «левай партыяй у рамках законасці».

Аntyкамуністычны форум каштоўны ўжо тым, што прыцягае грамадзкую думку да нявырашанай проблеме нашай цяпершчыні — мінушчыны.

Як ілюстрацыю да напісанага вышэй дадам, што 29.10.2007 па школах Сьветлагорскага раёну быў разасланы «Рабочыя планы па падрыхтоўцы і правядзеніі метраполітэмаў, прысьвечаных 90-годдзю Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі ва ўстановах адміністраціі Сьветлагорскага раёну» з 14 пунктаў. Чыста камуністычная паперчына.

План грунтуеца на пляне Гомельскага аблвыканкаму.

Мікалай Бусел, Сьветлагорск

Якога помніка не стае Слуцку

У нашым старажытным горадзе за Саветамі і пазней, у

часы перабудовы, улады пастараліся ўзвесыці помнікі і расстряляным палікамі ў 1920-м годзе партызанам, і воінам-аўгантам, нават два бронзавыя абеліскі маршалу Жукаву, які тут у 30-я гады камандаваў кавалерыйскай дывізіяй. У цэнтры гораду перед «Даждынкамі-2005» паставілі бронзовыя, у поўны рост, помнік воіну-вызваліцелю. Есць паблізу і помнік святой Софіі Слуцкай. Зусім нядзяўна быў адкрыты мэморыял у памяць вязнаму габрэйскага гета, якія 8 лютага 1943 году былі расстряляны і спаленыя фашистамі. Рыхтуеца нават помнік слуцкім ткачыкам, што праславіліся ў знакамітым вершы Максіма Багдановіча.

Вось толькі ахвярам бальшавіцкага тэрору 1920-50-х помніка ў горадзе няма. А іх, пакутнікаў, была не адна тысяча, і амаль усе яны прайшлі праз Слуцкую акруговую турму, куды звозілі арыштаваных з чатырох навакольных раёнаў. Турму разбурылі ў 1970-я, на тым месцы ўзвядзены найбуйнейшы ў горадзе універмаг «Слуцкі». Тарцавы бок будынку месціцца на бытлым турэмным падворку. У самы раз на яго сцяне замацаваць мэмарыяльную шыльду у памяць ахвяраў, якіх везуль адсюль на расстрэл — у лес вакол вёсак Кучына і Каліта, або ва ўро-

чышча Гараваха ля вёскі Селішча. Каб людзі маглі пакласыці кветкі, пастаяць у ціхім роздуме, а такія б знайшліся ў горадзе і раёне.

Магчыма, тая дошка стала бы пачаткам ўзвядзення ў горадзе капітальнага помніка ахвярам таталітарызму, у тым ліку і тым, хто загінуў у лістападзе — сьнежні 1920 году ў Слуцкім збройным чыненіем Семежавам, Цімкавічам, Выхнай, Грозавам.

Міхась Тычына, Слуцак

Дабрачынная акцыя — падпіска бытым палітвязням.

Ці памятаем мы нашых папярэднікаў, людзей, якія паўстали ўзгадзяя таму марылі і змагаліся за Беларусь, цярпелі за яе зьдзекі і пакуты ў ГУЛАГу? Сёньня яшчэ дажываюць свой век нешматлікі з тых змагароў. Яны ўжо ня могуць стаць поплеч з намі ў першых шэрагах шэсьцяці, як рабілі яны гэта яшчэ 10-20 гадоў таму, і цяпер адзінай магчымасць ім не парываць сувязі з намі — гэта незалежныя газеты і радыё. Кожны нумар і кожную перадачу яны чакаюць як сцята. Сябры аргаматэту БХД пранянуюць усім неабыкавым дачучыцца да дабрачыннай акцыі і падпісаць аднаго з бытлых вязняў сталінскіх лягераў на газету «Наша Ніва». Тыя, хто ахвяруюць на месчынную падпіску, змогуць атрымаць у падарунак дыск «Пакаянне». Для ўдзелу ў акцыі вы можаце звязацца з каардынатарамі email: represi@bchd.info, ці па тэлефонах 307-27-13/571-26-11.

Беларусь tomorrow

Напішы, што думаеш, і зъезьдзі ў Эўропу!

Калі табе да 26 гадоў і ты не абыякавы да будучыні Беларусі, то напішы эсэ і адпраў ў электронны адрес belradio@mail.ru

А судзьдзі хто?

У якасці судзьдзяў выступяць вядомыя эксперты ў розных галінах (па адным на кожную тэму).

У іх склад уваішлі:

Сяргей Панькоўскі — кандыдат філязофскіх навук, палітоляг, кіраўнік праекту «Наше міністэрства»

Раман Якаўлеўскі — агляральнік міжнароднага Інтэрнэт-парталу «Wider Europe»

Уладзімер Мацкевіч — філэзаф і палітолаг

Юры Зісер — старшыня дырэктараў парталу tut.by

Пётар Марцаў — стваральнік газэты БДГ, журналіст, бізнесмен і аналітык

Максім Жбанкоў — кінакритык, журналіст, выкладчык «Беларускага калегіуму»

Кожны тыдзень у нядзелью на хвайліх «Эўрарадыё» і на сایце www.belradio.fm новы праект «Беларусь tomorrow» — цыкл дыскусій пра будучыню Беларусі.

Як перамагчы і куды едзем?

У выніку эксперты вызначаюць 6 пераможцаў: па адным на кожную тэму. У дадатак, паводле вынікаў галасаваньняў вызначаюцца яшчэ 2, за працы якіх было аддана больш за ўсё галасоў. Гэтыя 8 асобаў паедуть ў 4-дзённае падарожжа па Польшчы, дзе сустрануцца з палітыкамі, эканамістамі, даведаўцамі болей пра польскія реформы.

І памятайце — чым раней прышлеце працу, тым большая колькасць чалавек паспее за яе прагаласаваць.

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сایце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваны. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртацца з неапублікованыя матэрыяламі. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісаны, з пазнакай адресу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрес: а/с 537,
220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

Кароль Гішпаніі папрасіў Чавэса заткнуцца

Інцыдэнт адбыўся ў часе ібэра-амэрыканскага саміту ў Чылі. Цяпер Чавэс пагражае прыватызызаць усе гішпанскія прадпрыемствы ў Вэнесуэле. Льёса, Фуэнтэс і гішпанскай грамадзкай думка: малайчына, кароль!

Прэзыдэнт Вэнесуэлы Уго Чавэс, які прадстаўнік новай хвалі папулістаў, звык распушкаць язык у сябе на радзіме ў часе сваіх доўгіх прамоў, прэс-канфэрэнцыяў і нарадаў. Тое самае ён сабе дазваляе на міжнароднай арэне.

У часе саміту краінаў Лацінскай Амэрыкі, Гішпаніі і Партугаліі ён перабіў гішпанскага выступаўцу і абрынуўся з піліткай на адрас былога прэм'ер-міністра Гішпаніі Хасэ Марыі Азнара. Назваў таго «фашистам», звінаваціў яго ўмішаныні ў справы Вэнесуэлы.

Прэм'ер Гішпаніі, сацыяліст і палітычны праціўнік Азнара Запатэр, папрасіў Чавэса быць больш дыпламатычным. Той аднак гримеў сабе далей, як німа нішто. Тады кароль Гішпаніі Хуан Карлас II нахіліўся з-за стала і кінуў Чавэсу ў твар: «А мо заткнесься?» («Por qué no te callas?».)

Чавэс укрыўдаваў не на жарты. За «500-гадовую пыху» ён пагражае прыватызызаць усе гішпанскія прадпрыемствы ў Вэнесуэле. «Ён мяне зъняважыў і агаліў перадусім съветам сваю пыху і сваё бясісьльле», — заяўіў Чавэс у сераду.

Грамадзкая думка Гішпаніі, аднак, ухваліла паводзіны караля. Ягоныя слова сталі самым прадаваным рынгтонам (звонком) для мабільных тэлефонаў у краіне.

У Вэнесуэле яго з радасцю загружаюць апазыцыйна настроеныя студэнты.

«Гэта такая форма пратэсту, — кажа 21-гадовы з Каракасу. — Многія людзі хацелі б сказаць прэзыдэнту тое са-мае».

Брава, каролі! — заяўлі таксама выдатныя лацінамерыканскія пісьменнікі Марыё Варгас Льёса і Карлас Фуэнтэс. Блудаслоўны Чавэс — гэта ганьба Лацінскай

Амэрыкі і тормаз разывіцця сваёй краіны, мяркуюць яны. Добра, што знайшоўся нехта, хто перастаў з ім цацкацца.

У Гішпаніі папулярнасць караля надзвычай высокая. Хуан Карлас II прывёў краіну да дэмакратыі. Дыктатар Франка вызначыў яго ў

якасці пераемніка, а кароль адразу ж правёў глыбокі дэмакратычны пераўтварэнні. Праз 6 гадоў пасля гэтага кароль мужна сарваў спробу пучыстаў вярнуць краіну да аўтарытарнага кіравання.

Буг

СЪЦІСЛА

Эўракамісія дорыць 5 мільёнаў на ахову прыроды ў Беларусі

Каб арганізаваць передачу сродкаў у Менску знаходзяцца чыноўнікі з Брусаўлю, якіх ачолвае дарацца па сувязях з Беларусью прадстаўніцтва Эўракамісіі ва Ўкраіне і Беларусі Жан-Эрык Хальцапфэлль. Яны ладзяць перамовы з афіцыйнымі і няўрадавымі арганізацыямі. Сродкі выдзяляюцца ў рамках праграмы TACIS. Любы праект з гэтай праграмы абавязкова мусіць быць зап'ярвежданы ўрадам. Нагадаем, Эўракамісія — гэта пратаяўрад Эўрасаюзу.

Як у дапатопныя часы

Таварыства Чырвонага Паўмесяца ў Бангладэшы лічыць, што загінула да дзесяці тысячаў чалавек. Такія ўраганы налятаюць на найбяднейшую краіну съвету раз на 15—20 гадоў. Цыклён «Сыдар» абрынуўся на Бангладэш уначы з

чацьверка на пятніцу. Разбуранныя дзясяткі тысячаў жытлаў, парваныя лініі электраперадачаў, размытыя дарогі. Сотні тысячаў людзей маюць патрэбу ў ежы, вадзе і леках.

Беднасць не дазваляе загадзя эвакуяваць людзей. А

хаткі ў народу ўбогія, як шалашы, бура рушыць іх лёгка.

Горш толькі ў Кітай

У Данецкай вобласці прайшли дні жалобы па гарніках, што загінулі ў выніку выбуху на знакамітай шахце імя Засядзькі. Усяго на момант выбуху ў шахце было больш за 450 чалавек.

Сёлета на ўкраінскіх капальнях загінулі 80 чалавек, летасць — 170, у тым ліку 13 на гэтай самай шахце.

Украінскія шахты лічацца самымі небясьпечнымі ў сьвеце пасля кітайскіх.

Дабужынскі

У Нацыянальнай бібліятэцы — выставка стваральніка «Гісторыі крэўскае кнігі».

Выстава працаў Мсыціслава Дабужынскага «Старая Літва» прысьвячаная супярэчліваму й кароткаму пэрыяду жыцьця мастака ў Літве.

М.Дабужынскі нарадзіўся ў Ноўгарадзе ў 1875 г. У яго родаводзе былі й полапкія князі. Ён — адзін з «клясычных» прадстаўнікоў пецярбурскага «Мира Искусства», таварыства мастакоў, артыстаў і публіцыстаў, у чыёй творчасці адбіўся стыль мадэрн. Дабужынскі быў адным з настаўнікаў Шагала, калі той вучыўся ў славутай прыватнай школе Званцавай.

Затым удзячны вучань запрасіў настаўніка выкладаць ужо ў сваю школу: у 1918—19 гг. Дабужынскі працаў у Віцебскай мастацкай школе. У сваіх творах таго часу ён увасобіў Віцебск, яго дзвёсны каліярыт, прыхаваны, але адчувальны драматызм. Самыя вядомыя зь іх: «Віцебск» (1919, акварэль), «Віцебск. Цырк» (1919, малюнак, 1923, літаграфія) «Віцебск. Лесьві-

ца» (1919, малюнак, 1923, літаграфія).

Пэўны час Дабужынскі жыў у Вільні, дзе шчыльна сышоўся з беларускай інтэлігенцыяй. Ён, які сябраўся з Ластоўскім, Луцкевічамі, Дуж-Душэўскім, таксама вычуваў сябе як беларус. І, перехаўшы ў Літву ў 1924 г., уліўся ў нацыянальны асяродак у Коўне. Удзельнічаў у афармленыні тэатральных пастаноўак, афармляў часопіс «Крыўіч», іншыя беларускія выданыні. Перадусім, варта называць яго шэдэўр — аздобу «Гісторыі крэўскае кнігі» Ластоўскага.

Але ён не спыняў кантактаў і з колішнім пецярбурскім асяродкам. У СССР друкавалі кнігі ў яго аздобе. Гэтак, у 1926 ён стварыў клясычнае мастацкае ўвасабленыне «Меднага вершніка» Пушкіна... Пасля ён зляжджае зь Літвы ў Эўропу, а ў 1939 перабіраецца за акіян. Менавіта ў Амэрыцы, дзе ён пражыў яшчэ доўгае жыцьцё (да

1957), Дабужынскі ў падсумаваў свой творчы даробак, што расцягнуўся з 1919 па 1957 год. Ён падсумаваў сваю творчую даробку, што расцягнуўся з 1919 па 1957 год. Ён падсумаваў свой творчы даробак, што расцягнуўся з 1919 па 1957 год. Ён падсумаваў свой творчы даробак, што расцягнуўся з 1919 па 1957 год.

літоўскіх краяў да 1930-х — зусім невядомая ў Беларусі старонка творчасці майстра. Гэта выставка, безумоўна, стане адной з самых важных падзеяў году.

Сяргей Харэўскі

Эвангельле Мсыцілаўца, кнігі Кухты, Адама Станкевіча

У Акадэмічнай бібліятэцы адбылася выставка «Выданыні віленскіх друкарняў XVI — першай чвэрці ХХ ст.». 41 выданынне для яе прыслала бібліятэка Літоўскай Акадэміі навук. Яшчэ 80 выданынняў — з запасынікаў Акадэміі. Сярод іх кнігі на царкоўнаславянскай, беларускай, расейскай, лацінскай і польскай мовах, з розных друкарняў — праваслаўнай брацкай, піярскай, езуіцкай і юніцкай. Сярод выданынняў — шматквецце беларускай культуры. Адкрывае выставу Эвангельле працы Пятра Мсыцілаўца з друкарні Мамонічаў, 1575. Кнігі Марціна Кухты хаваюць памяць пра абдуўжальнікаў нацыі пачатку ХХ ст. На асобніках захаваліся надпісы былых уладальнікаў і эксплібрисы. Сярод выставы — тамы, што праішлі праз руки Радзівілаў, лідэра беларускай хрысьціянскай демакратыі Адама Станкевіча, пісьменніка Максіма Гарэцкага.

Тызэнгаўз вярнуўся ў Жалудок

У нядзелю на касыцёле ў гэтым мястэчку Шчучынскага раёну ўрачыста адчыненая памятная шыльда ў гонар заснавальніка беларускай арніталёгіі

Ксёндз Ян асьвячае шыльду памяці К. Тызэнгаўза.

Канстанціна Тызэнгаўза. У свой час Тызэнгаўзы фундавалі будаўніцтва касыцёлу ў Жалудку.

У сутарэннях гэтага касыцёлу спачываюць рэшткі большасці Тызэнгаўзаў, але не Канстанціна Тызэнгаўзы, заснавальніка беларускай арніталёгіі, які быў народжаны ў Жалудку (1786—1853).

Шыльда ў гонар Тызэнгаўза выканана на чырвоным граніце ў Польшчы па эскізе гарадзенца Ігара Варкулевіча на заказ гарадзенскіх арнітолягіў з «Таварыства аховы птушак».

Загадчык кафэдры агульной экалёгіі БДУ Васіль Грычык распавёў у касыцёле парафіяnam пра Тызэнгаўзу ў значэнні ягонай асобы для беларускай навукі.

Кніга пра заснавальніка «НН»

У Менску ў выдавецтве «Беларускі кнігазбор» выйшла кніга «Пра Івана Луцкевіча: успаміны, съведчаныні». «Гэта быў ідэаліст, фанатык беларускай ідэі, беларускай справы. Такіх людзей цяпер трэба пашукаць...» — кажа складальнік кнігі, гісторык і палітык **Anatolij Sidarevich**.

У савецкія часы імя Івана Луцкевіча як аднаго са стваральнікамі Беларускай Народнай Рэспублікі замоўчвалася. **Anatolij Sidarevich** з сумам кажа, што не змянілася гэтая сітуацыя і цяпер: «Ведаеце, Іван Луцкевіч нікому цяпер не цікавы. Ён не цікавы цяперашняй дзяржаве, якая «вырасла на ягоных плячах». І ён не цікавы «незалежнаму грамадству». І не цікавы сучасным палітычным сілам, у тым ліку сацыял-дэмакраты...»

Таму гэта чыста прыватная ініцыятыва, таму кнішка выйшла накладам усяго 200 экзэмпляраў».

Паводле Эўрарадыё

Новая эмігранцкая літаратура

У выдавецтве нью-ёрскае газеты «Беларусь» выйшаў літаратурны альманах пісьменнікаў замежжа «Беларусь» за 2007 год. У зборнік увайшли творы 18 аўтараў, што праражываюць за межамі Беларусі: Віктар Кавалеўскі (Аўстралія), Ірына Снарская (Украіна), Ірына Варабей (Канада), Янка Запруднік (ЗША), Макс Шчур (Чэхія), Зыміцер Даўвыдзенка (Расея) і г. д. Прадмову да зборніка напісаў Вітаўт Кіпель. Замовіць альманах можна напісаўшы на адрес рэдакцыі hazetabelarus@att.net. Тым часам прымаюцца заяўкі на ўдзел у зборніку 2008 г.

«J:mors» выпусьціў першы беларускі альбом

Ён завецца «Адлегласць». У дыск уваішло 11 песень, сядрод якіх — трэй песьні па-беларускую з папярэдніх альбомаў («Жывіві», «Так-цік-так», «Паветра»), два пераклады кампазыцый з расейскай мовы («Маё сонца», «Глядзі») і п’ясць новых записаў. Аўтары ўсіх кампазыцый, акрамя адной народнай песьні «Вярба», — удзельнікі гурту Ўладзімер Пугач (на фота) і Раман Арлоў.

Ідэя запісць беларускамоўны альбом зьявілася трэй гады таму, пасля зваротаў наконт гэтага гледачоў на канцэртах. Паводле словаў У.Пугача, неабходна разбурыць «дыхатамію», калі мэйнстрымавыя выкананіцы сіпяваюць у асноўным на расейскай, а альтэрнатыўная — на беларускай мове».

На дыску «J:mors» прадстаўлены таксама фільм «Адлегласць». Падарожжа па

Беларусі». Гэта 15-хвілінная відэазамалёўка аб помніках архітэктуры, размешчаных у розных месцах Беларусі пераважна непадалёк ад мяжы. Фільм зняты ўдзельнікамі гурту на лічбавы фотаапарат. «Усе ведаюць Мір, Нясьвіж,

Хатынь — і ўсё. А ў Беларусі калі тыячы помнікаў архітэктуры, якім можна любавацца», — заўважыў У.Пугач. Канцэртная презэнтацыя новага альбому «J:mors» і фільму пройдзе ў Менску 2 сінегня.

Паводле БелАПАН

«Беларускія народныя казкі» выйдуць на 10 дысках

Лідэр гурту «Палац» **Алег Хаменка** ўзяўся за праект «Беларускія народныя казкі». Увесь ён — на 10 дысках — мае пабачыць съвет пасля Каліяды. Галоўнай мэтай была спроба данесці ў блізкім да першапачатковага выгляду (не рэдагаваныя пісьменнікамі) беларускія казкі з усіх куткоў Беларусі. Праект падзелены на трэй часткі, як звычайна дзеляць казкі этнографы: «Казкі пра жывёлаў» (3 CD),

«Чарадзейныя казкі» (4 CD), «Сацыяльна-бытавыя» (пра жыццё, 3 CD). Запрошаная да ўдзелу казачніца, кіраунічка ансамблю «Калыханка» **Ларыса Рыжкова** і тэлевядучая **Тамара Лісіцкая**.

Першая частка праекту зьявілася ў продажы летам 2007 і была раскупленая. Другая частка зьявілася ў продажы толькі цяпер — у лістападзе.

**Паводле
«Тузін гітоў»**

IN MEMORIAM

Віктар Роўда

Уначы на 18 лістапада на 87-м годзе жыцця пасля працяглай хваробы памёр харывы дырыжор, прафэсар Акадэміі музыкі Віктар Роўда.

Ён нарадзіўся 10 лістапада 1921 году ў Смаргоні. У 1939 годзе скончыў Віленскую дзяржаўную духоўную семінарыю, у 1951 годзе — Літоўскую кансерваторыю. Кіраваў акадэмічным хорам Беларускага тэлебачання і радыё.

Дзякуючы Роўду 15 апошніх гадоў на фэстывалі «Магутны Божа» ў Магілёве штогод зводны хор выконваў беларускі гімн «Магутны Божа».

На Гомельшчыне знейшлі слуцкія паясы

У вёсцы Юрэвічы Калінкавіцкага раёну сёлета працягваліся работы археалагічнай экспедыцыі Нацыянальнай акаадэміі навук. Унікальная знаходка на тэрыторыі Гомельшчыны — першая. Паясы праляжалі ў зямлі звыш двухсот гадоў.

«Звязда»

Дзякую

Галіне Л. з Горадні.
Віктару Л. з Шаркаўшчынскага раёну.

Аляксею Н., Георгію Р. з Баранавіцкага раёну.

Аляксандру Г. з Кіраўскага раёну.

Станіславу Л. з Мастоўскага раёну.

Уладзімеру П. з Аршанска га раёну.

Аляксандру М. зь Берасьця.

Леаніду А. з Гарадоцкага раёну.

Анатолю С. з Мазырскага раёну.

Але Г. з Бабруйскага раёну.

Вікторыі К. зь Пінскага раёну.

Сяргею А. з Магілёва.

Юр'ю Б. з Кобрынскага раёну.

Аляксандру Т. з Віцебску.

Генадзю Л. з Гомеля.

Сяргею П. з Лідзкага раёну.

Паўлу Д. з Берасцейскага раёну.

Аляксандру К., Леаніду Л.,

В.Г., Д.К., Д.П., Сяргею Ш., Валянціне Ш., С.Н., Л.Г., Генадзю Я., Валерыі Ч., Казімеру Г.,

Алене С., А.З., П.С., Вользе М.,

Т.В., Людміле І., Генадзю К.,

Леаніду Л. зь Менску.

зъбяры «Кнігарню «Наша Ніва»

Пётр Краўчанка. Беларусь на ростанях:
Нататкі дыпламата і палітыка

Вясна народу:
Эсэстыка 1991—2007

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)				
Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

Касір

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)				
Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

КВІТАНЦЫЯ

Касір

М.П.

Каб ШТОТЫДЗЕНЬ атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і
гроши за газэту. Кошт
на месяц — 8 тыс.
рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-
78-32 (МТС), (029)
618-54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрас: а/c
537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
пазначаць адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Па пытаньнях
атрыманьня газеты
пытайцеся Рамана.

Барыс Пятровіч: «Мы гублем маладое пакаленьне»

З рэдактарам адзінага ў краіне рэгулярнага недзяржаўнага літаратурнага часопісу «Дзеяслоў» гутарыць Наталка Бабіна.

Свамі манерамі і выглядам Барыс Пятровіч нагадаў міе пэрсанажа раману Грэма Грына, за якім гоніцца Скотлянд Ярд: худы, разумны, стрыманы да закрытасці, заўсёды гатовы да ўсяго, заўсёды ведае, што ды навошта робіць... Мусіць, у наш час, калі аўтара і чытачоў з прэзэнтациі кнігі могуць напрасткі даставіць у каталажку (згадайма выпадак з Паўлам Севярынцам), такі выгляд і мусіць быць характэрным для рэдактара незалежнага і маствацкага часопісу...

«Дзеяслоў» нарадзіўся на пахаванні Герменчука

«НН»: «Дзеяслоў» адзначыў пяцігоддзя. Пяць год — працяглы прамежак часу, за які падрасло новае пакаленне чытачоў. Раскажыце для іх гісторыю зьяўлення «Дзеяслова».

БП: Сама ідэя часопісу ўзынікла досыць нечакана. Я працаваў у «Полымі». Цэнзуры папярэдній тады не было, у часопісе друкавалася ўсё найлепшае з тагачаснай беларускай літаратуры. Съмеластьць выданняня залежала толькі ад пазыцыі галоўнага рэдактара... Але раптам у траўні 2002 г. мы даведаліся, што зявілася ідэя аб'яднаць літаратурныя часопісы «Полымі», «Нёман», «Маладосьць», «Крыніцу», тыднёвік «ЛіМ» — у адзін холдынг. Пасылья сустрэчаў з ініцыярамі гэтага аўтама — дэпутатам Касцянінам, паэткай Таісай Бондар і «праваабаронцам» Яўгенам Новікам, — стала зразумела, што іх мэты, перш за ўсё: змяніць няўгодных галоўных рэдактараў і прымусіць друкаваць толькі тое, што, нібыта, не супяроўшы дзяржаўнай ідэалёгіі.

У тых дні памер мой аднакурснік і сябар Ігар Германчук. На ягоным пахаванні я сустрэўся з Сяргеем Дубаўцом і Алегем Бяляцкім, і менавіта тады, на прыступках Пала-

цу маствацтваў, у нас упершыню зявілася думка выдаваць альтэрнатыўны незалежны літаратурны часопіс.

«НН»: Гэта быў годны адказ на выклік.

БП: Пачыналі мы з нуля ва ўсіх сэнсах. Са мной сталі працаваць Алесь Пашкевіч і Эдуард Акулін, пазней далучыўся Анатоль Іващчанка. Макет вокладкі зрабіў мастак Генадзь Манур. За два месяцы сабралі творы і падрыхтавалі першы нумар, які выйшаў пры канцы верасня 2002 г. У нас было не-калькі варыянтаў назвы.

Спачатку хацелі называць часопіс «Узвышша» — як бы ўзнавіць той часопіс, што выдаваўся ў 1920—30-я. Але ўрэшце вырашылі: з нуля дык з нуля... Дужа адметнае і шматзначнае слоўца «дзеяслоў» мне падабалася даўно, яшчэ ў «ЛіМе» ў 1990-я мы думалі выдаваць дадатак з та-кою назвай. Пасылья спрэчак і ваганняў, так і вырашылі называць новы часопіс.

Проблемы не паддаюцца простай лёгіцы

«НН»: Шлях рэдактара незалежнага часопісу ня ўспынае ружамі. Ці не ўзьнікае жаданні кінуць-рынуць ўсё пад ясную халеру і спакойна жыць на мених нэрвовых працы?

БП: Такія думкі ўзынікаюць пэрманэнтна. Мянене, пэўна,

будзе цяжка зразумець тым, хто працаваў у часопісах за савецкім часам, калі можна было на працу прыйсці і дванаццатай гадзіне ці нааугл пайсыцы ў творчы загул... Усё інакш, калі выдаеш незалежны часопіс, і спадзявацца можаш адно на сябе і сваіх калегаў. Рэдакцыя ў нас маленькая. Працы шмат, нават на творчай, а чыста фізычнай. Але гэта добра, гэта было бу кайф, калі б час ад часу не ўзынікалі нейкія праблемы, якія не паддаюцца простай лёгіцы: раптам камусыці не захаплелася бачыць наш часопіс у шапіках «Саюздруку», і «Дзеяслоў», знайшоўшы надуманую прычыну, выкідаюць з шапікаў, потым — адмаўляеца распаўсюджваць «Белкніга»... Жыцьцё пастаянна падкідае нейкія праблемы, і з гадамі іх, на жаль, ня меншае.

«НН»: Які наймацнейшы твор надрукаваны ў «Дзеяслове» за пяць год? Ці ёсьць такі твор, пра які вы шкаду-еце, што надрукавалі?

Столькі шмат усяго было... Зрэшты, наконт найбольш мочнага — мне адказаць лягчай: лічу адным з такіх твораў паводле Някляева «Палянэз», якая была надрукаваная ў першым нумары. Я ня раз казаў ужо, што часопіс варту было стварыць хаця б дзеля таго, каб надрукаваць адно яе. Але, безъ «Дзеяслова», дзе была б надрукаваная сёньня спадчына Быкава? А эсэстыка Казька?.. А вершы Гілевіча, Барадуліна, Бураўкіна... А творы маладых, якія сівядома ня хочуць ісці ў холдынг... Быў час, калі мы кожны нумар рабілі як апошні. Менавіта з гэтай прычыны той час быў вельмі

плённым: выбіралі легшыя зь лепшага... Найгоршы матэрыял... Хай назавуць яго чытачы. Мы ж стараліся не друкаваць пустога. Хацеў бы хіба, каб публіцыстыка і крытыка ў часопісе бытала больш моцнымі.

«Марыніны» забудуцца

«НН»: Пра Джоан Роўлінг гаворыць, што яна прымусіла дзяцей зноў чытаць. Якім мае быць твор беларускай літаратуры, каб прымусіць зноў чытаць па-беларуску?

БП: Я не падзяляю таго тэзісу, які апошнім часам чуваць ад некаторых дзяржаўных дзяячоў: маўляў, пішыце лепши, тады вас будзе чытаць народ. Я не стамляюся паўтараць, што сучасная беларуская літаратура — адна з самых цікавых ва Ўсходняй Еўропе. Давайце будзем любіць сваё. Як любяць літоўцы і палакі і ніколікі не камплемексуюць праз тое, што ў іх няма сваіх Роўлінг і Браўнаў (іх можна і перакласіці, але ці дададуць яны беларускамоўных чытачоў?)... У нас ёсьць Быкаў і Алексіевіч, Барадулін і Някляеў... Трэба толькі, што называеца, раскручваць сваіх аўтараў. Ці, прынамсі, не перашкаджаць ім ісці да чытача, як гэта адбываецца ціпер. І яшчэ. Ва ўсе часы існавалі аўтары, якія карысталіся вялікай папулярысціцю, але тая папулярысціць была часовою. Скажам, Амфігэтраў быў нашмат больш папулярны за Чэхава. Але сапраўднае не загіне.

«НН»: То бок Вы на лічыце, што літаратура ў Беларусі (а мо і ў сувесце) у крэзы-ице?

Анатоль Кавалерчук

БП: Не лічу. Па-мойму, гэта размова пэрыядычна паўтараеца з таго часу, як уласна і ўзыніла літаратура. Іншай справа, што нас ня ведаюць у съвеце, а мы кепска ведаем съвет. Раней съвет ведаў пра беларускіх пісьменнікаў больш праз расейскія пераклады. Але цяпер гэтыя нітка абарвалася. Расейскія часопісы амаль не друкуюць беларускіх аўтараў. Мы імкнемся ліквідаціяў гэтыя прафесіялісты або нумары. Гэта значыць, рыхтую, скажам, нумар, прысычеваны швэдзкай альбо немецкай, аўстрыйскай літаратуры, у той час як пэўныя літаратурныя часопісы гэтых краінаў знаёмаць сваіх чытачоў з літаратурай беларускай.

Моладзі сёньня найцяжэй

«НН»: Перашкаджае ці дапамагае праца Пятровіча-рэдактара працы Пятровіча-пісьменніка?

БП: Рэдактарская праца заўсёды перашкаджае асабістай творчасці. Адвечная дылема. Згадайма «хрэстаматый-

ны» прыклад паэта і рэдактара Твардоўскага... І Дубаўца... Я цяпю Дубаўца-празаіка, паэта, а тым болей — крытыка, і ведаю, што рэдактарства і яго выбівала з уласна творчасці... Я быў бы вельмі рады, калі б у нас з'явіліся новыя літаратурныя часопісы, каб існавала не-калькі незалежных выданняў. А то цяпер нам даводзіцца друкаваць пад адною вокладкай і клясыкаў, і моладзь, і супэрвангардыстаў, і звышэралістаў... З другога боку, можа, гэта і добра: кожны чытач знойдзе ў часопісе тое, што яму напэўна спадабаецца, і разам з тым зможа пазнаёміцца і з тым, што яму не-вядома. Атрымліваеца, у нас дужа ўдала абраны фармат, у якім арганічна спалучаюцца ўсе ўзоры і ўсе жанры.

«НН»: «Дзеяслоў» часта ладзіць сустрэчы з чытачамі. Ці шматлюдныя яны? Якое адчуванье ад іх?

БП: Насуперак загадам не запрашайце сябраў «ніправільнага» пісьменніцкага саюзу, знаходзяцца людзі, якія не ба-

ядца абыходзіць тая забарона. Яны дапамагаюць нам арганізоўваць сустрэчы і прэзэнтациі, куды прыходзіць і па сто, і па дзівесці чалавек. Апошняя такая імпрэза праводзілася літаральна колькі дзён таму ў Віцебскай абласной бібліятэцы. Я бачу, наколькі патрэбныя гэтыя сустрэчы, асабліва ў правінцыі, дзе людзі ўжо за сумавалі па шчырым, адкрытым слове, па добрай пазіціі, па такіх вось сумоўях... Выходзіш з залі — і жыць хочацца.

«НН»: Як Вы, грунтуючыся на сваім рэдактарскім і пісьменніцкім досвідзе, ахарактарызавалі б стан нашага грамадзтва?

БП: Выразна бачу, што мы гублем маладое пакаленне. Моладзь засмоктвае БРСМ, дзарыентуюць зъмены ў падручніках літаратуры і гісторыі... Гэта балоча, аднак я аптыміст: покліч крыўі — ён вечны. Ужо як пляжылі беларускасць у мінулыя дзесяцігодзідзі... Здавалася б, нашага пакалення — «Тутэйшых» — папросту не павінна было б існаваць. Але мы ёсць. І мы прапацуем. І цяпер ёсць незалежная дзяржава Беларусь, а гэта вельмі моцны падмурок, на якім будзе далей будавацца беларускасць, што б там хто ні гештрафаваў. Ни трэба занадта зважаць на часовыя цяжкасці. «І гэты лад, і гэты час — не назаўсёды». Трэба жыць вялікай ідэяй і надзеяй. А Беларусь была, ёсць і будзе.

Сачанка падкідваў мне кнігі

«НН»: Раскажыце, калі можна, больш пра сябе. Адкуль Вы? Адкуль Вашая цікавасць да літаратуры? Ці падтрымлівае Вас у Вашай дзейнасці сям'я?

БП: Я з Палесся, з Хойніцкага раёну, з вёскі Вялікі Бор, якую многія ведаюць як радзіму Барыса Сачанкі. Гэта мой дзядзька. Ён спрычыніўся да майго фармавання як асобы. У дзяцінстве я шмат хварэў. Часта ляжалі ў чацвертай клініцы тут, у Менску. Чытаў запоем, і Барыс Іванавіч, заўважаючы гэта, «падкідваў» мне ці-

кавыя кнігі: спачатку дзіцячыя, а потым і больш сур'ёзныя. Мусяць, менавіта тады і заклалася цяга да літаратуры. Гэта быў пачатак 70-х. Так здарылася, што ў палаце са мной лячыліся інтэлігентныя, адукаваныя людзі, якія вечарамі слухалі радыё «Свабода», прыносілі з сабой і дзяліліся кнігамі пра сталінскія рэпрэсіі, што выйшлі яшчэ падчас хрушчоўскай адлігі. Мяніе ўразіла тады тое, што, аказваецца, адбывалася ў краіне, дзе я быў так рады жыць. Аказваецца, пад чырвоным сцягам чыніліся сапраўдныя зверсты!

«НН»: Даўкі Вы — продукт радыё «Свабода»?

БП: Хутчэй, тых людзей, якіх я сустрэў у дзяцінстве і юнацтве. Потым у нас быў вельмі файні курс на журфаку: Германчук, Дубавец, Навумчык, Сапач, Астраўцоў, Яфіменка, Пахолка... Мы былі патрыётамі. Пісалі па-беларуску, цікавіліся беларушчынай.

Без падтрымкі сям'і я ўвогуле нічога не зрабіў бы. Часам бывае, што сям'я становіцца перашкодай для творчасці. А ў мяне наадварот: мае блізкія — мая апора. Жонка Людміла з Гомеля, з расейскамоўнай сям'і, але перайшла на беларускую без аніякіх сумненняў. Яна мяне заўсёды падтрымлівала, вельмі дапамагае і цяпер. У мяне два сыны: старэйшы вучыцца на журфаку, малодшы — у школе, у беларускамоўнай клясе. Яны ведаюць, што робіць бацька, і таксама ўсяляк падтрымліваюць.

«НН»: У юблейным трыццатым нумары надрукаваныя Быкаў, Мацин, Някляеў, Капусыцінскі, Фрыд, Гарэцкі, Тарас... Дробнымі шрыфтамі. Толькі юблейны нумар такі прадстаўнічы, ці гэта заўсёдняя манера?

БП: Пагартайце папярэдняя нумары і пераканайцеся, што ўсе яны такія... З кожным нумаром мы мяркуем выпускай яшчэ і книжку з сэрыі «Бібліятэчка часопісу «Дзеяслоў». З часам хадзяцца б адужаць штогомесачны выхад. Пры тым — свайго часу чакае яшчэ шмат цікавых публікацыяў. 328 старонак нам замала.

Гемаглябін Хрыста ў літаратурных часопісах

Дзеяслоў. № 5, 2007. ARCHE. № 10, 2007. Нёман. №9, 2007. Інострannая литература № 10, 2007.

Перада мной — чатыры літаратурныя часопісы. Для афармлення вокладкі кожны, акрамя «Нёману», выкарыстаў карціны розных мастакоў і «Нёман» задавольваеца раз і назаўжды абраным малюнкам Нацыянальной бібліятэкі на сінім тле.

Зазірнем пад вокладкі.

«Дзеяслоў»

Тэксты, пры рознасьці, маюць супольную рысу — прафесійнасць, у чым бачыцца і моцная рэдактарская рука. Вельмі ўдалы прыём — выносіць на пачатак адзін-два радкі з твору, якія заінтрыгуюць чытача і разам з тым дадуць асноўнае ўяўленне пра тое, што чакае яго далей.

Прафесійнасць выяўляеца і ваўмела закручаных сюжэтах (як у апа-

вяданні Ўладзімера Някляева «Адлюдак») і ў нечаканых спэцыфічна-літаратурных прыёмах кампаноўкі тэксту (як у апавяданнях Уладзімера Сыціпана), і ў вывераным балансе паміж грамадzkім і літаратурным (як у апавяданні «Боты» Валянціна Дубатоўкі). Моцны бок гэтага нумару — несумненна, вершы. Пранізліва-краінальныя ў Ніла Гілевіча, іранічныя ў Андрэя Хадановіча, сталія ў Ніны Мацяш... И калі мне спадабаліся ў гэтым нумары, скажам, Людка Сільнова ды Дар'я Ліс, то некага кране за душу разьбітная «Трасца» Леаніда Дранька-Майсюка ці філізофскія радкі Эрыха Фрыма ў перакладзе Арцёма Арашонка.

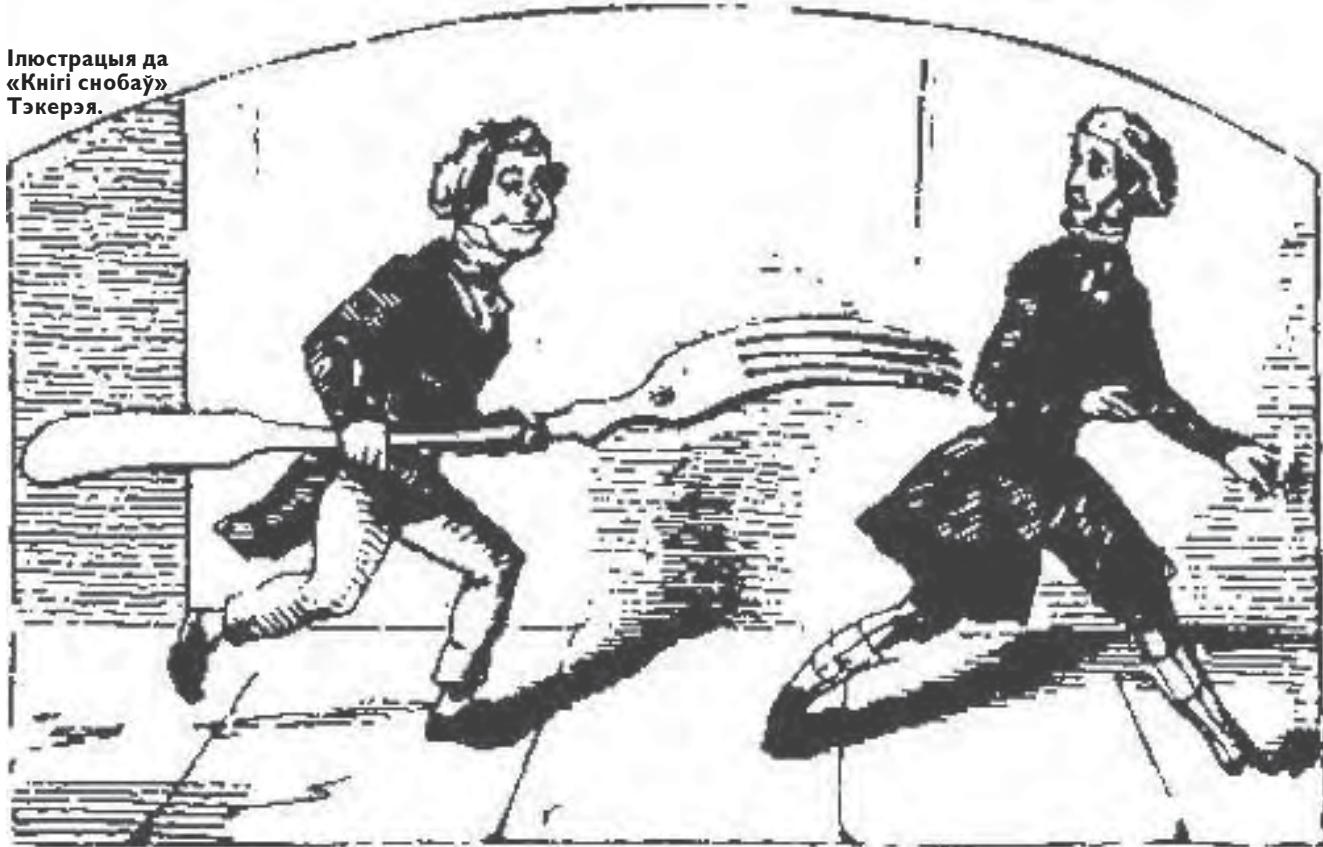
Разьдзелы з кнігі Рышарда Капусцінскага «Імперыя», дзе апісвающа

падзеі ў Пінску ў 1939 г., я чытала з заміраннем сэрца: так жыва і нечакана напісаны той час, так выразна ўстае перад вачыма тагачаснае Палесьсе...

Заўважаю карэктарскія памылкі. Наагул, ведаючы, у яких умовах рыхтуеца часопіс, да гэтага ставіцца з разуменьнем (тым больш, у многіх пэрыядычных выданнях за мяжой карэктuru ўвогуле не робяць — ня лічаць патрэбным). Але вось у тонкім апавяданні Волі Бабковай «Дом на Пярэспе» напісаныне з малой літары слова «Пярэспа» троху бянтэжыць. Пярэспа — рэчка ля Старажоўкі і раён Менску, і ў апавяданні ідзеца пра містычную гісторыю, якая адбылася менавіта тут, у пабудаваным на месцы рэчкі доме...

Варта заўважыць, што ў «Дзеясло-

Ілюстрацыя да
«Кнігі снобаў»
Тэкерэя.

ве» і ў «ARCHE», ужо ня кожучы пра дзяржаўныя выданыні часта сустрака юцца памылкі ў напісаныні імёнаў уласных, асабліва іншаземных, у сло вах, што прыводзяцца на замежных мовах. Гэта яўнія наступствы куль турнае ізаляцыі, у якой перабывае краіна і яе систэма адукцыі ў пры ватнасці.

«ARCHE»

«ARCHE» — не літаратурнае, а ана літычнае выданыне, але літаратура тут таксама прысутнічае. У дадзеным нумары, у чыстым выглядзе, гэта апавяданыні Аляксея Знаткевіча і вершы Андрэя Хадановіча. У апасярэдаваным выглядзе — крытыка і рэцензіі, якія займаюць у часопісе многа месца. Віктар Жыбуль, напрыклад, аналізуе кнігі Валер'я Маракова «Ахвяры і карнікі» і «Непамяркоўныя». Алена Гапава не пакідае каменя на камені ад зборніка «Жанчыны выходзяць з-пад кант ролю» з сэрыі «Кнігарня Наша Ніва».

Вельмі цікавая гутарка Алесі Аркуша з Віктарам Казьком, зь якой, у прыватнасці, чытач даведаецца, што раман «Бунт незалатрабаванага праху» дзесяць год ляжыць у выдавецтве «Мастацкая літаратура»! Раман аднаго з найлепшых пісьменьнікаў краіны — дзесяць год! А прачытаць гэты раман — урывак зь якога давялося пабачыць некалькі год таму — вельмі хо чацца. З інтэрвю не зусім зразумела, чаму спадар Казько ня хоча звярнуцца ў іншыя выдавецтвы? Акрамя «Мастацкой літаратуры» ёсьць жа пакуль яшчэ і другія. Прыкладам, наш сучасны Марцін Кухта — «Логвіна». Спадар Аркуш цікавіцца ў суразмоўцы, чаму «ніхто з пісьменьнікай старайшага пакаленія так і не напісаў раману пра найноўшы час»? Адказ на гэтае пытаныне досьць нечакана знаходзім у «Нёмане».

«Нёман»

Калі творы ў «Дзеяслове» адрознь ніваюцца падкрэсленым прафесіяна лізмам, то «Нёман» робіць стаўку на народную, аматарскую літаратуру. Дратуе мова часопісу. Яна, па ідэі, павінная быць расейскай. Але, далі баг, не расейская! Асабліва там, дзе аўтары самі перакладаюць сябе зь беларускай (Ніна Маёўская «Холад дон най вады», раман). Усё ж такі, сапраўды, як сказаў аднойчы Валянцін Тарас, на першы погляд падаецца, што беларуская і расейская мовы

вельмі падобныя, як падобныя вяргіні і піён, але ж гэта абсалютна розныя кветкі! Няўдалы пераклад зводзіць на нішто вартасыці арыгіналу (вершы Віктара Шніпа ў перакладзе Б. Спрынчана). І гэта нагода для таго, каб шаноўныя дэпутаты заапекаваліся станам расейскай артаграфіі і пун ктурацыі (і стылістыкі!) ды прынялі нейкі закон, які б забараніў «па сут насці супрацьзаконнае» нявечаныне «вялікай і магутнай».

Цікавымі падаліся аповеды азэр байджанскае пісьменьніка Каміля Афсараглы (тут, дарэчы, пераклады нашмат больш мастацкія), спадабалася апавяданыне Святланы Кражавай «І Джокер, і казырны ход, або «Мурашнік» — найперш нечаканай тэмай (пра ўнутране жыццё вялікага гіпэрмаркету). Уласцівая часопісу аматарскаясць у дадзеным выпадку не перашкоджала, а наадварот дапамагала ўспрыманью тэксту. Толькі вось адзін момант заінтригаваў: чаму пасля разбору чарговага сьвінога статку грузчыкі гіпэрмаркету ідуць прыняць таблеткі анальгіну? Чалавеку, далёкаму ад мяснога бізнэсу, хацелася б тлумачальнай зноски.

На пытаныне, зададзеное ў іншым часопісе: чаму беларускія пісьменнікі не напісалі раману аб найноўшым часе — адказвае ў вялікім артыкуле Анатоль Кудласевіч. Ён аналізуе творы Таісы Бондар: пэamu «Рагнеда», раман «Гульня ў падкіднога», аповесьць «Матылькі». Аналізуе пад рабязна, зь вялікімі цытатамі. Аўтар праводзіць адну думку: аўтарцы не ўдалося паказаць сапраўднай карціны ні часоў Рагнеды, ні часоў перабудовы — чаму б вы думалі? Таму што яна не разумела, што і тады, і цяпер ёсьць народ, які лічыць сябе абранным, імкнецца да сусъветнага валадарства і вядзе вайну не на жыццё, а на смерць зь іншымі народамі... И менавіта ў гэтым, паводле А. Кудласевіча, асноўная прычына нашых бедаў! Я, вядома, разумею, што толькі прафесіярам дазволена лаяцца ў рэсэфэсэры, як трапна гэта заўважыў незабыўны Шарыкаў, але мне цікава, ці адзягуюць неяк на гэтыя сувязкі думкі А. Кудласевіча Мінінфа ці там Мін'юст?

«Іностранная литература»

«Інастранка» вельмі трапна «ловіць хвалю». У тым сэнсе, што вельмі ча ста друкуе сапраўды вяршкі сусъвет-

най літаратуры. Хаця пэўная стомле насьць ад словаў у сучаснага чытача назіраецца, таму ні заканчэнне раману Мардэхая Рыхлера «Вэрсія Барні» (цяжкасці жыцця з хваробай Альц геймера ў сучаснай Амэрыцы), ні ўрывак з раману Мілана Кундэры «Жыццё ня тут» (раман напісаны ў 1970 г. і з волі аўтара дасюль не апублікованы ў Чехіі), ні паэтычныя тэксты Пабла Пікаса, што называеца, «не зачатлі».

Затое не магла адараўца ад дакумэнтальнай аповесьці француза Дыд'е ван Кавэлера (бадай, правільней было б пісаць ўсё ж — Каўляр) «Кланаваць Хрыста?» Закручана так, што не разумееш, што тут дакумэнтальнае, а што — ад аповесьці. Аўтар расказвае (прыводзячы шмат пераканаль ных доказаў, съведчанняў навукоўцаў і тэолягаў), што знакамітая Турынская плашчаніца — насамрэч, сапраўдная плашчаніца Хрыста, што радыевугляродны аналіз, які быў пра ведзены нядаўна і паказаў, што плашчаніца была вырабленая ў Сярэдня вякі — некарэктны метад у дачыненьні да тканінаў, і што — трымайцеся на крэсце мацней — царква, добра ведаючы пра яе сапраўднасць, спэцыяльна скарысталася з гэтага мэ таду, каб абвясціць плашчаніцу пра ста іконай і тым самым перашкодзіць спробам кланаваць Хрыста з часыніак ягонай крыві, якія захаваліся на тканіне! Далей — больш. Аказваеца, некалькі нітачак з плашчаніцы ўсё ж знаходзяцца ў распараджэнні навукоўцаў-генэтыкаў (прозывішчы прыводзяцца), і яны ўстанавілі, што на ёй кроў групы IV (AB), больш за тое, ім удалося кланаваць некалькі ДНК, а, магчыма, ужо і нешта больша... Пісьменнік падрабязна апісвае малекулу гемаглібіну Ісуса, якую яму дазволілі паглядзець пад магутнымі растрывамі мікраскопам... А самы парадак сальны вывад пісьменніка заключаецца ў тым, што кланаваныне Хрыста — гэта Божы промысел, што менавіта праз кланаваныне і прыйдзе на зямлю Месія ў другі раз. Праўда, тут жа аўтар прыводзіць меркаваныні навукоўцаў, што праз магчымыя памылкі пры кланаваныні гэта можа аказацца хут чэй не Христос, а Антыхрист...

Ці зазірнуць за далягляд мінулага, ці за далягляд будучыні — гэта за лежыць ад таго, чым жыве пісьменнік. Што чытачу цікавей?

Наталка Бабіна

Дзень напаўжывога чалавека

Апавяданьне Тацяны Барысік.

Кожны, каму хаяць б раз даводзілася ўдзельніцаць у віншавальнай агітбрыгадзе, ведае — каб парадаваць слухачоў сваім выступам, а сябе чаркаю і прэміямі ў гонар ня важна якога свята, зусім неабвязкова мець артыстычныя здольнасці.

Дастаткова ўменыня прамаўляць слова песні блізка да тэксту і прыстынага выгляду, то бок: на сьпітага твару ды чыстага паліто, апранутага паверх псэўданароднага строю зъ мясцовага ДК.

Гэтым разам адзначалі Дзень пажылога чалавека — свята культивася ў нашых мясцінах. Восьмігадовы сын маёй знаёмай вымаўляе па-свойму: «Дзень пажылога чалавека».

Святковалі па-зыкламу. Імжа, восенская халадэча, старэнкі аўтобус. На першым сядзеніні — дзядзька з баянам (ледзьве ўтварылі), хуткія расцеўкі (хаяць б пасъпець). Назвы вёсак былых калгасных брыгадаў пльвиўць за вокнамі, настрой у артыстычны, як пішуць у раёнцы, прыўзяныты. Самадзейныя канцэрты

гарантуюць адрыў ад працоўнай будзённасці на цэлы дзень.

Слухацкая аўдыторыя забяспечана — у дадатак да песні ў старым будуць выдаваць па 4 кг крупаў. Мы ведаем — усё будзе ня горш як тады.

Урэшце даехалі. Спыніліся ў напаўразбураным будынку, які быў сьпярша клубам, потым складам. Пачалі зьбірацца пэнсіянэры. Мы засыпявалі «У саду гуляла», «Мae вочы чорныя», нешта з рэпэртуару савецкай эстрады паваеннага часу. Баяніст хвацкі, слова ня блытаем. Уражанье нішто сабе.

І раптам нехта з супрацоўніц канторы зацягвае сваю ўлюблённую «Шарманку», тую, што Мікалай Баскаў пяе. Песня ўжо парадкам аб'яла вушы, штодня на радыё круціць, але нічога ня зробіш, усе разам сьпяваєм пад баян:

Ўлякуць лі мячты небывалыя,
Цьвітуць лі цвяты запаздалыя —
Усё так жа рыдае шарманка,
Ў Парыжы яна чужастронка...

PHOTOBYMEDIA.NET

У непрапаленай халупе са столі звісае павуцінне. У куце паламана падлога, побач ляжыць забыты меж.

Лаўка толькі адна, месцаў не хапае. А бабулькі, дзядкі — нібы з абразоў пасыходзілі: вочы сумныя, жыцьцё ў целе ледзь ліпіць, стаяць, на кіёчкі абапёршыся, абяцаныя крупы чакаюць — гарох, грэчку, проса.

— А што, як удаваіх, дык на зіму хопіць, — шэпча нехта.

«Ўздыхае шарманка, ранея улыбкі,
Рыдае шарманка з душой першай скрыпкі...»

— падцягвае хор, збольшага трансянкамоўная інтэлігенцыя ў паліто, пятнаццаць год таму купленых (яшчэ не бяды), у шапках, мольлю пасечаных (амаль незаўважна).

За вакном з пабітаю шыбаю — вёска, беларускія немілагучныя Трэбухі, калісь перайменаваныя ў мілагучную расейскую Калінавую.

Усё так жа рыдае шарманка
Ў Парыжы яна чужастронка...

Усё. Больш не магу, змаўкаю. Мяне раптойна ахоплівае стан, блізкі да гістэрычнага прыпадку. Хочаща качаща па падлозе пад акампанемэнт шлягеру, съмляяцца і плакаць адначасова, абняўшы ўсіх прысутных. Ледзьве стрымліваюся. Па тварах астатніх самадзейных артыстаў бачу — зь імі таксама робіцца нешта падобнае. Недалёка да масавага псыхозу. Так і ня скончыўшы апошняга куплету, нібы змовіўшыся, змаўкаюць усе мае паплечнікі па вясковых гастролях.

— На трэба больш сьпяваць гэтую песню, — выказвае агульную думку намесьнік старшыні калгасу па ідэялагічнай работе.

Старая ўрэшце атрымалі свае крупы. Аўтобус пакаціўся далей у памежную са Шклоўшчынай вёску з архаічнаю назвай. Пасъля стала, накрытага пасярод дарогі ў адным з завулкаў і мацюковых прыпевак тамтэйшых старажылаў, самадчуваньне прыкметна палепшала.

Пра «Шарманку» болей ня ўзгадвалі.

Напаўжывое свята набліжалася да свайго прадказальнага фіналу — чаркі, селяндцоў «Маціяс» і невялічкай грашовай прэміі ў далёкай пэрспективе.

Адзін дзень з жыцьця «саляравоза»

Апавяданье Паўла Белавуса.

Берасьце — горад з унікальным геаграфічным становішчам, з Польшчай і Украінай пад бокам, заўжды вылучаўся сваёй заможнасцю ў параўнанні з іншымі абласнымі цэнтрамі Беларусі. І мяжа для дасягнення і падтрымання гэтай заможнасці зьяўляецца вялікай камэрцыйнай сілай.

У мінулыя бязьвізавыя часы кожны другі цягай у Польшчу саляру (дызельнае паліва), гарэлку, цыгарэты і вывозіў адтуль мяса, вopратку і ўсялякі «шырспажы», які тут актыўна сплаўляўся. Вось так і жылі.

Часы зьмяніліся, штогод прымаюцца новыя і новыя забароны і абмежаваны, апошніе зь іх: поўная забарона ўвозу на тэрыторыю Беларусі мясных прадуктаў з Польшчы, да таго ж з новага году гэтая краіна — у шэнгензоне.

А пакуль памежны бізнес канчаткова ня счэз, у адзін з будніх дзён я накіраваўся ў Польшчу са знаёмым студэнтам на ягоным уласным аўтамабілі, каб на свае вочы пабачыць і адчуць, як ён ужо два гады зарабляе на жыцьці і адукцыю, з раніцы ходзячы ва ўніверсітэт, а пасля параўгняючы штодзённа за мяжу.

Заправіўшы Фальксваген Пасат па поўной салярай, мы накіраваліся на памежны пераход «Варшаўскі мост», але, пабачыўшы доўгую чаргу машинаў, мы перадумалі перасякаць мяжу тут і вырашылі дабірацца праз іншы пераход — той, што за 40 км, калі Дамачава. Па дарозе заўтала да жыхаркі адной з памежных вёсак, хуценька набылі два блёкі цыгарэтаў «More» з акцызнымі маркамі Украіны, каб потым перапрадаць у два разы даражэй, наварыўшы з кожнага блёку па пяць даляраў.

На памежным пункце пры нязначнай чарзе давялося прастаяць дзіве гадзіны. Таму выдалася магчымасць даволі пільна паназіраць за кіроўцамі, што стаялі на мяжы ў чаканыні сваёй чаргі. Я зразумеў, што больш

за палову аўтамабіляў ехалі ў Польшчу з той жа мэтай, што і мы — «зъліць саляру», таму і пераважалі народныя Пасаты, якія маюць самы вялікі бак сярод легкавых машынай — каля 100 літраў, значыць, 80 можна лёгка перапрадаць. Займаюцца гэтым і прывабныя жанчыны, і злья мужчыны, і бедныя студэнты, і ціхія пэнсіянэры — галоўнае, каб патрэбная машына была.

Колькі ж можна зарабіць за адну такую паездку?

З маіх падлікаў выйшла наступнае: салярка ў калгасах, а дакладней, нелегальная ў спрытных мэханікаў, кіроўцаў ці брыгадзіраў, ідзе прыкладна па 1220 беларускіх рублёў за літар, калі на запраўцы каштует 1610, у Польшчы ж перапрадаецца прыватнікамі ці фэрмэрами ужо па 2,7 злотых — гэта 2100 нашых рублёў. Выходзіць, што на адным літры можна зарабіць 900—1000 рублёў, а прадаецца за адзін раз да 80 літраў, далей лічыце самі.

Акрамя «салярнага бізнесу» майго студэнта-таварыша вельмі цікавіць «тэлефонны бізнес», ды і замоваў у яго на мабільныя слухаўкі з Польшчы заўжды шмат. Мы накіраваліся на тэлефонную базу ў Бяла Падляську. Добрыя тэлефоны тут каштуюць значна таніней у параўнанні з коштамі ў нашых салёнах, рэзьніца да 70\$, з газэтнымі — 30—40\$, таму людзі і просяць, каб нехта прывёз тэлефон з Польшчы, а майму таварышу і прыемна зрабіць такую справу, ды і ў кішэню пакласці гроши. А яшчэ і так званы «Ват» дапамагае, бо, купляючы тэлефон, замежны кліент атрымлівае спэцыяльны дакумэнт пра набыццё гэтай рэчы, і, вяртаючыся ў Беларусь, на мяжы ставіць пячатку, а ў наступны раз, наведаўшы гэтую краму з дакументам, вяртае сабе 18% ад кошту (у нас так званы ПДК — падатак на дададзены кошт). Выходзіць, што, перапраўшы добры тэлефон нават па польскім кошце, наварваеш 15—25 даляраў.

Пасыль таго, як я правёў палову сутак у машыне, родны ложак мне падаваўся больш родным і прыемным, а праца «саляравоза» сумнай, нэрвавай і безнадзейнай. Але кожны выбірае працу згодна з сваім талентам і ўласнымі магчымасцямі, значыць, у паловы берасцьцейцаў і жыхароў памежжа генэтычна закладзены талент для спэкуляцыі, галоўнае, каб толькі знайсьці, чым спэкуляваць. Вось такія вывады. Ноңсэнс.

Так мы набылі пяць тэлефонаў, але правесці праз мяжу аднаму чалавеку легальна можна толькі адзін новы запакаваны тэлефон. Таму на мяжы каробкі ад тэлефонаў акуратна раскладваюць і хаваюць, а самыя аппараты раскідваюць па кішэнях, туды мытнікі дакладна не палезуць.

У майго таварыша склалася традыцыя (паколькі дамоў польскае мяса везьці нельга, а ў Беларусі яму чамусці заўжды бракуе часу пасесьці) купляць мясныя польскія вырабы, спыняць машыну і з асалодай есьці. Часу на гэта хапас: чаканыне і чэргі — неад'емная частка такога бізнесу.

Назад у Беларусь зноў вярталіся праз Дамачава познім вечарам. І толькі дзякуючы братэрскім стасункам паміж «саляравозамі» не давялося ў кілямэтровай чарзе стаяць цэлую ноч, бо адзін з пасатаў, прытрымаўшы рух у калейцы, дазволіў нашаму аўто праскочыць наперад пад самы шлягбаўм.

У размове «саляравозаў» я пачуў, што нібыта цяпер калгасную салярку, каб адрозніваць ад заправачнай, будуть фарбаваць у чырвоны колер, а на мяжы будуць правяраць, на якой салярцы ты едзеш: звычайнай ці калгаснай чырвонай. «Ня можа быць, дурнота!» — супакоілі адзін аднаго «саляравозы» і глыбока ўздыхнулі.

У спэцыяльнай калейцы на Ват падышла нашая чарга, польскі мытнік хутка праверыў машыну і дакумэнты, а вось патрэбныя пячаткі ставіў 20 хвілінай, але ўсё ж такі перадаў нас у рукі беларускага. Той, заўважыўшы нейкую падазронасць і, можа, спадзеючыся злавіць злачынцаў, праверыў зъмесціцаў багажніка і пад сядзеннямі, ды незадаволена адпусціў нас на беларускую зямлю, бо нічога супрацьзаконнага не знайшоў. «Фу! Пранесла!» — стомлена ўздыхнулі мы.

Пасыль таго, як я правёў палову сутак у машыне, родны ложак мне падаваўся больш родным і прыемным, а праца «саляравоза» сумнай, нэрвавай і безнадзейнай. Але кожны выбірае працу згодна з сваім талентам і ўласнымі магчымасцямі, значыць, у паловы берасцьцейцаў і жыхароў памежжа генэтычна закладзены талент для спэкуляцыі, галоўнае, каб толькі знайсьці, чым спэкуляваць. Вось такія вывады. Ноңсэнс.

АЛЯКСАНДАР АПОН

Чэрці

Раптам, паверхам ці двума ніжэй бразнулі дзьверы і загуў ліфт. Свініня заварушылася, разявіўшы пащчу, пазяхнула і, пацмокаўшы ад асалоды, зацікла. Але тут, страшэнна надрываючыся, грымнуў хор:

Мы беларусы мірныя людзі,
Сэрцам адданыя роднай зямлі...

Некалькі валаскоў, што яшчэ засталіся ў Іван Іванавіча за вушамі, заварушыліся, і ён, як недабіты сабака, дробненка застукаўшы зубамі, праскуголіў:

— Не, не, ня трэба, не падыходзьце!

— А мы і не падыходзім, — хістаючыся ў Іван Іванавіча перад вачымі, сказаў першы чорт.

— Чаму гэта не падыходзьце? — таксама ня стоячы стаўбом, зьдзівіўся другі.

«Хлусяць!» — стукнула ў Іван Іванавіча ў галаве, і па плячах, уцикаючы, пабеглі мурашкі. Іван Іванавіч хутка азірнуўся, каб кінуцца за імі ўсьлед, і ахнуў — вочы ўперліся ў сцяну, ён быў у пастцы.

— Цішэй, не палохай, — між тым зашыкаў першы. — За вухам, за вухам пачухай, хай супакоіца.

— Я вушы люблю, — ашчэрыйся другі і, на імгненъне зьнікнуўшы, захістаўся збоку.

Іван Іванавіч скасіў вочы і ўтрупянеў. Чорт быў чорнай масыці без адзінай плямы, з залатымі клыкамі ў пащчы і раздвоеным, як у зэмлі, язычком. Больш таго: па язычку на іклы цякла сльіна, зьблісалася і, падаючы кроплямі на зямлю, адразу пачынала шыпець.

«Гэтага ня можа быць!» — прамільгнула ў Іван Іванавіча думка, затым яго раптам скаланула і ён, заварочаўшы языком, тужліва ўсклікнуў:

— Не, не, я не хачу, не хачу!

— Усе ня хочуць, — спакойна заўважыў першы чорт і, не спускаючы з Іван Іванавіча левага чырвонага вока, правым, зялённым, зіркнуў на другога:

— Ну??

— А ня цяпнё? — запытаў той.

— Хто? — крыва ўсыміхнуўся першы. — Не, куды там, ён жа ў нас рах-

маны, заўсёды гэтакі быў!

— І сыценькі, — таксама скрывіўся другі і, прыкідаючы на вока, дадаў: кіляў на сто дващаць палягне.

— Ага, ня менш, — адразу згадзіўся першы. — Ты паглядзі, шчокі якія, аднія шчокі мо з кілё важаць.

«Гэта ж яны пра мяне, але скуль яны ведаюць!» — усклікнуў пра сябе Іван Іванавіч і раптам, кінуўшыся на калені, празь сълёзы, якія самі па сабе пырснулі з вачэй, узмаліўся:

— За што, я не разумею, за што!?

— Во, я табе казаў! — нават не зьбіраючыся адказваць на паставленае пытаныне, а зьявітаючыся выключна да другога чорта, сказаў першы. — А ты: па ілбе, па ілбе ўлупіць! Чаго тут лупіць — сам ляжа, — і, кінуўшы хістаща, прысеў калі Іван Іванавіча.

— Ну, дай ножку!

— Навошта? — дрыгнуў ножкай Іван Іванавіч.

— Трэба, — цвёрда адказаў першы чорт і, раскладаўшы партфэль, які невядома як аказаўся пры ім, дастаў вяровачку.

«Будуць вязаць!» — ахнуў пра сябе Іван Іванавіч, і ў ягоных вачах паплылі каляровыя галкі, матылькі і яшчэ чорт ведама што.

«Я паміраю», — падумаў ён і закрыў вочы.

Але не памёр, бо раптам пачуўся брыдкі, сіплы голас: «А бідончык на кроў я за вас цягніц павінна?» — адкрыў адно вока, каб паглядзець, каго там чэрці прынеслі, быў вымушаны адкрыць і другое і нават высалапіць ад зьдзіўленыя язык, бо голас (як ён не здагадаўся адразу!) належаў Раіса Пятроўне — яго адзінай, роднай жонцы.

«Рая, Рая!» — хацеў закрычаць Іван Іванавіч і ня здолеў.

— І глядзіце, — уладарна сіпела дадей Раіса Пятроўна, — каб ня кроплі мне, нават ня нюхалі!

— Не, што ты! — цвёрда паабічаў першы чорт, прыклা�ўшы капыт да грудзей.

— Мы на працы ня п'ем! — шчыра дадаў другі.

— Ага, — зароўла Раіса Пятроўна, — ня п'юць яны! А ўчора хто нахлабыўся? Мне сорамна за вас чарцям у вочы глядзець! І скуре мне здымайце.

— Навошта табе скуре? — незадаволена запытаў першы.

— На боцкі, — разявілася Раіса Пятроўна.

— Якія боцкі, у цябе што, боцкай не стае? — усклікнуў той.

— Калі ня выйдуць боцкі, — ня слухаючы, закамандавала Раіса Пятроўна, — лупіце на капытчаткі. — Добры, сыценькі, а пячонка, га пячонка, так і прэ з яго, так і выпірае!

«Рая, што ты, апомніся, гэта я, твой Ваня!» — хацеў закрычаць Іван Іванавіч, але пакуль пляўся, засоўваючы языку рот, Раіса Пятроўна, паведаміўши, што паліцца растопліваць кацёл, зьнікла. Замест яе зъявіўся нехта ў скуронай куртачцы, перавязанай кръжнакръжаком, і з чырвонай зоркай на ілбі.

— Соседям моё гутен морген! — адразу пасыпаў незнаёмымі словамі. — А я здзесь лечу, віжу — о, майн лібе натюрморт! Тут экзэмплярчык, жырненкій, кілограм на айн хундэр цвянціх потянет.

— А я жа, сваёй гадоўлі, — пахваліўся першы чорт.

— Небось марксіст-ленінец? — спытаў незнаёмы.

— Быў, — махнүў капытом першы. — А цяпер чорт яго разъбярэ, нейкі спэцяляст, па ўсіх пытанынях, але ўсё роўна, за жыццё цяжэй шклянкі нічога не падымаў.

— О, тут, нацюрліх! — усклікнуў незнаёмы і, нахіліўшыся ў бок Івана Іванавіча, строга запытаў: — Шпрэхэн зі дойч?

— Якое там к чорту зі дойч! — адказаў за Івана Іванавіча першы чорт. — Акрамя вялікага і магучага ні ў зуб на гою!

— І то, — улез у гаворку другі, — як ляпнё, бывала, што, так хоць капыты ад съмеху адкідаў!

— А, вот что! — заківаў незнаёмы і, раптам выхапіўши з-за съпіны кръвы бандыцкі нож, зароў неchalавечым голасам: — Хальт, штэйт аўф!

— Рэжуць! Ратуйце! — штомоцы закрычаў Іван Іванавіч і прачнівўся.

Першым, што ён убачыў, разъляпіўши павекі, была Раіса Пятроўна.

— Ваня, Ваня, чаго, што з табой? — спалохана пытала яна, штурхаючы Івана Іванавіча ў плячо.

— А-а, — застагнаў Іван Іванавіч, матляночы галавой, — сон, сон, Рая, прысыніў.

— А што, што за сон? — дапытвала Раіса Пятроўна.

— Не, не пытай, не пытай! — замахаў рукамі Іван Іванавіч, затым стогнучы споўз з ложка і, забыўшыся сунуць ногі ў тапкі, паплёўся ў прыбіральню, дзе, нарабіўши на плітцы калі ўнітазу лужыну, уступіў у яе, потым у ванным

**Галасуе дэлегат
устаноўчага
зьезду «Белай
Русі».**

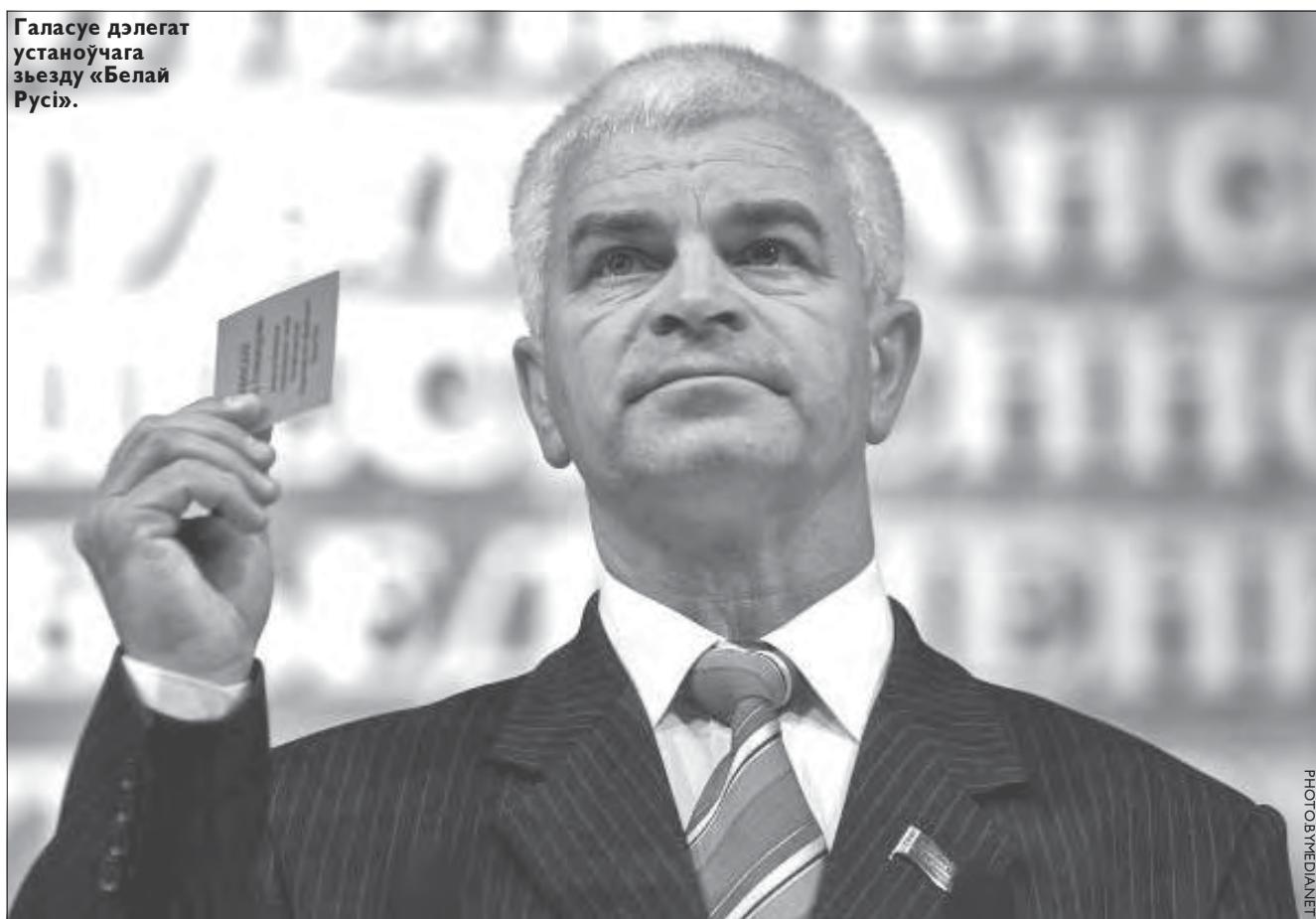

PHOTO BY MEDIANET

пакоі парэзаў голячыся брыгтай губу і, нарэшце, на кухні выліў сабе на калені каўу.

Па��уль пераапранаўся ў іншы касьцюм, спазніўся на працу, за што атрымаў ад начальніка вымову і пазней, пад абед, яшчэ адну па прычыне непра-

цаzdольнасці.

— Ты як захварэў, бяры бальнічны ліст, — злосна гуў начальнік. — Мне тут абы хадзіць няма чаго.

«Усё, цяпер, напэўна, скіне», — падумаў Іван Іванавіч, бо ведаў, што на яго месца начальнік мяркую пасадзіць

свайго сыночка, выпускніка Акадэміі кіравання, а яго — Івана Іванавіча — перавесыці на малазначную пасаду інструктара, і, замест асабістага кабінэту з акном на прастэкт, давядзеца глядзець у акно аўтобуса, едучы з кам-самольцамі на «лінію Сталіна» ці ў «Брэсцкую крэпасць», а то, што яшчэ горш, хадзіць пехатою па школах — брахаща з саплячкамі-піянэрважатымі.

Жыцьцё ламалася, і ва ўсім былі вінаваты чэрці.

«Ну і чорт зь ім, але не ў мяне аднаго!» — злосна падумаў Іван Іванавіч і, прысেўшы да стала, падцягнуў да сябе чисты аркуш паперы, на якім, надпісаўшы зверху каму і ад каго, пачаў гэтак: «Маю сваім абавязкам, нягледзячы на магчымасць перасльеду з боку ніжэй адзначанай асобы, паведаміць наступнае...».

На другі дзень начальнік спазніўся на працу. Ён меў бледны твар, абкусаныя губы і жыўчык на воку.

— Чэрці прысыніліся, — спалохана, аглядаючыся цераз плячи, зашаптаў ён, сутыкнуўшыся з Іванам Іванавічам у калідоры. — Ператрус рабілі.

«Ага, так, так!» — павесялеў Іван Іванавіч і пайшоў да сябе ў кабінэт.

пра-бел / пра-съвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Менск разэнкрайцара Эйзэнштэйна. «Дарагая Матуля! Тут — проста Эўропа!... Не чакаў я столькі ад Менску!...» — пісаў у 1920 г. у Пецярбург малады чалавек, які не ўзабаве стане найзнакаміцейшым у сувеце кінарэжысёрам.

У марах аб дэмакратычнай школе. Міхась Булавацкі пра спадчыну вядомага савецкага педагога Віктара Шатала.

Наступнае пашырэнне Эўрасаюзу. Аб нашых эўрапейскіх і пазаэўрапейскіх альтэрнатывах піша Сяргей Богдан.

Ашаламляльныя выбары: апазыцыя і яе шанцы. Аналіз выбарчых сцэнараў у аўтарытарных краінах

Найхутчэйшы, найвышэйшы, найдужэйшы, або Спорт на службе рэжыму. Піша Зыміцер Панкавец.

Жанчына, якая хацела каго-небудзь забіць

Апавяданье Орлі Кастьель-Блюм.

Жыла на съвеце жанчына, якая хацела забіць чалавека, пажадана тоўстага, вы не зразумейце яе няправільна, яна хацела забіць таўстуна зусім не для таго, каб змардаваным дзеткам Нью-Дэлі засталося больш харчу, — ёй кіравалі іншыя памкненныі: таемныя, няўцямыня.

Яна думала, што хоча трymаць у руцэ пісталет, а побач зь ёй будзе сядзець сабака пароды колі з высалапленым языком, ды яна стрэльне таўсцюку ў жывот, і куля праb'е яго навылёт, як сказаныя словы ўваходзяць чалавеку праз адно вуха ды выходзяць праз другое.

Куля, што заб'е таўстуна, парве прынамсі некалькі ўнутраных органаў, іншымі словамі, яна ўсталяе ў яго брушине новы парадак, зробіць там рэструктурызацыю, рэарганізацыю, рэформу, кардынальныя зьмены, пераацэнку, рэкішкізацыю. Калі куля трапіць у яго, дык таўстун ашаломлена паглядзіць на жанчыну, як у кіно, разявіць рот ды скажа нешта кшталту: «За што?». Або: «Чаму я?». Або: «Дай мне яшчэ адзін шанец». Або:

«Рабі, што ты павінна зрабіць», — і паваліцца на зямлю, як бульбяны меж.

Аднак жанчына, якая хацела забіць, ня надта хацела, каб нехта памёр. Яна хацела забіць, але не хацела, каб нехта памёр ад гэтага, яна не хацела быць адказнай за съмерць чалавека, няхай ён тлусты, зямля ненаежная, ды забірае харч у маленькіх дзетак, якія ня могуць спусцицца з гор.

Так ці гэтак, яна не магла даць рады без пісталету, ці нажа, ці чагосьці, што забівае, але ў яе не было грошай. Нягледзячы на гэта, яна хадзіла па вуліцы, пакуль не перастрэла аднаго вельмі тоўстага чалавека ды запрасіла пайсці зь ёй у двор. Але той не пайшоў. Людзям, калі іх спыняюць пасярод вуліцы і запрашаюць завітаць у двор, адразу падаеца, што нешта тут ня так, большасць зь іх з рэактыўнай хуткасцю ўцякае ад таго, хто спрабуе заапекавацца імі такім чынам.

Нельга браць правасудзьдзе ў свае руکі. Нельга дамагчыся правасудзьдзя і абдымаць яго. Калі правасудзьдзе вагаеца або спаралюшаванае, катэгарычна забараняеца яго падтрымліваць або набліжацца да яго.

Жанчына, якая хацела забіць, меркавала, што зможа ўзяць правасудзьдзе ў свае руکі, абняць яго, і, калі правасудзьдзе будзе ў гуморы, памяняць яму пялюшкі ды выкупаць у ванначы. На съвеце ёсьць рэчы, якія крыкам крычаць: «Вазьмі мяне!» Такія, як кінутае

Пляткараць, што Орлі Кастьель-Блюм (нар. у 1960 у Тэль-Авіве) сама ня ведае, чаго, уласна кажучы, хоча. І куды крочыць. Скаланаючы зямлю, побач праносіцца фуры: іх кіроўцы імпэтна сыгналяць і завабна ківаюць на ўтульны фатэль спадарожніцы. Ды дзе ж ім з вышыні сваіх сядалішчаў згледзець яе сціснутыя кулакі? Заўзятая амазонкі, яе сяброўкі, безупынку звоняць на мабільны, каб прапанаваць свае паслугі ў выбу́леньні з любога пункту мужчынскага пекла. Ды дзе ім даўмецца, што ў такім гармідары мэлёдыйя не чутна? Таму ня трэба: пэўна, усё ведае Орлі Кастьель-Блюм, жанчына, што няспешна ідзе па ўзбочыне бэтоннага гайву, які лучыць безымянныя мэгаполісы.

дзіцятка, такія, як кульгавае ваўчаня. Зь іншага боку, на съвеце ёсьць рэчы, да якіх нельга набліжацца і дакранацца. Ёсьць целахоўнікі, так, у большасці людзей ёсьць целахоўнікі, якія колісь былі бітнікамі.

Жанчына думала, што гэты съвет належыць сінаму бацьку і што яна зможа забіць якога-небудзь таўстуна, калі дужа захочацца. Аднак нельга браць правасудзьдзе ў свае руکі. Выкryваючы несумленнасць і разбэшчанасць, шмат кінафільмаў і кніг паказваюць гэтую дылему: браць або ня браць правасудзьдзе ў свае рукі — і распавядаюць, што здараецца з тымі, хто бярэ яго і цалуе з ног да галавы, і, можа, нават у дупу (ёсьць і такія, пераважна сышчыкі).

Хвала Богу, ёсьць кнігі, пераважна Біблія. Ёсьць і іншыя кнігі, але Біблія заткне іх усіх за паяс.

Жанчына хацела даведацца, што здарыцца, калі яна возьмe права- судзьдзе ў свае рукі, ці здарыцца тады нешта з правасудзьдзем, або з ёй, ці яе званітe або цi атрымае яна зьнянацку прыпадак астмы.

Яна ўстала рана-ранкам, пайшла і купіла сабе пісталет такі, як трэба, кулі, як трэба, ды пайшла сабе. Людзкія фізіяноміі міналіся побач, і яна выглядала сярод іх адпаведную кандыдатуру. Але нічога канкрэтнага: людзі ішлі, як ходзяць заўсёды: яны ідуць, ідуць, і вось ты іх ужо ня бачыш.

Жанчына прыйшла на вялікі пляц, на якім было шмат крамаў з надтэрэнутымі вітрынамі ды надломанымі манэканамі. Яна выхапіла пісталет і ўжо зьбіралася ўзяць правасудзьдзе ў свае руکі, але тут, як на ўзмах чароўнае палачкі, націравала пісталет сабе ў скронь ды стрэліла, аднак у патроныніку не было патрону, ды ашаломленая жанчына штурнула пісталет у вялікі фантан пасярод пляцу. Па дарозе ў фантан пісталет перакінуўся ў вераб'я або шчыглы ды паліцеу ў далёкія далі, мо ўнейкае месца на гэтым съвеце, дзе можна ўзяць правасудзьдзе ў свае руکі, моцна трymаць яго, бяз дрыжыкаў, без падзеньняў, разглядаць яго зблізу, або нават пацікаўцца, чаго яно, уласна кажучы, хоча.

З габрэйскае пераклаў Павал
Касцюковіч

Блізкая Бацькаўшчына. Фляр'янава

Сядзібна-паркавы комплекс Бохвіцаў
(Ляхавіцкі раён, Берасьцейшчына).
Фотанарыс Ірыны Мірскай.

Дуб, які
пасадзіла Эліза
Ажэшка.

Усярэдзіне дому.

Вясной 1942 года крэўскі бацюшкa і адначасна настаўнік беларускай мовы Міхась Леванчук падаўся ў Менск, каб выпрасіць у Генэральным Камісарамі дазвол на адкрыццё ў Крэве беларускай школкі. Святарам настаўніка прыняў сам Генэральны Камісар Вільгельм Кубэ і школку адкрыць дазволіў.

Летам 1942 г. у газэце «Minsker Zeitung» быў надрукаваны верш «Weissruthenien» («Беларусі») з гэтай апошній сафрай:

Мы з Рэйху, звязаныя ніткай адной
Зь свой даўніной, што на стеле,
Саткаць дапаможам вам белы сувой,
Каб гэта краіна пад зоркай сваёй
І хлеб свой, і радасць замела.

Нехта мог падумаць, што гэта ўсяго толькі зьвершаваная прапаганда, а хтосьці мог сказаць, што і не...

Пад вершам стаяла імя нейкага Карла Курца, але ўсе здагадваліся, што напісаў яго Вільгельм Кубэ, які лічыў беларусаў арыйскім народам. Таму цікавіўся старажытнай беларускай культурай, нават п'есу стварыў пра гістарычныя дачыненьні германцаў з беларусамі. Спектакль на гэту п'есу зьбіраліся паставіць да дня народзін Генэральнага Камісара, ды не пасыпелі: у ноч на 22 верасня 1943 г. Кубэ зьнішчылі. Зрабілі гэта савецкія спэцслужбы (пры ўдзеле асавечаных тутэйшых) з дазволу, які выявіўся ў нясупрацьдзеянны, спэцслужбаў нямецкіх. Пасыля забойства і СС, і СД без асаблівага спрыту займаліся пераследам падазроных.

У ноч на 15 сакавіка 1944 г. быў зьнішчаны крэўскі святарам і настаўнік Міхась Леванчук. Зрабілі гэта жаўнеры Арміі Краёўай (пры ўдзеле апалаічаных тутэйшых) з дазволу, які выявіўся ў несупрацьдзеянны, гарнізону літоўскай паліцыі. Гарнізон стаяў у Крэве для аховы ордынгу і здаўся краёўцам бяз бою.

Зусім розныя людзі: дзе той гаўляйтэр — і дзе той настаўнік... А лёс адзін.

Небяспечная реч — схільнасць да беларуслага.

P.S.

Калі ў 1996 г. хавалі Героя Савецкага Саюзу А.Р.Мазанік, якая была непасрэднай выкананіцай забойства гаўляйтэра, труна зь ейным целам стаяла ў Доме афіцэраў на тым самым месцы, на якім у 1943 г. стаяла труна зь целам Ге-

нэральнага Камісара Беларусі Вільгельма Кубэ.

З гадамі ўсё больш адчуваецца адсутнасць сэнсу быцця. Ни толькі быцця ўвогуле, на якое, калі б не было цябе, напляваць, але, на што, здавалася б, не плюнуць, і быцця ўласнага, свайго існаванья. Усё часцей узынікае пытаныне: «Ну і што?...» Яно і не пытаныне нават, нейкай няўтрымнасць: «Ну... і... што...» Ну, жыў ты, жывеш — ну і што? Дамагаўся нечага і дамогся — ну і што? Грошы нейкія, славу нейкую займеў — ну і што? Прыдумаў нешта, напісаў — ну і што? Памрэш — ну і што?

Усё — нічога.

Але нічога і ёсьць усё.

**УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕЎ**

Знакі прыпынку

Што там ні кажы пра чалавечства, а ўсё жу большасці лодзей кутніца знаходзіцца ніжэй за галаву.

Знайшоў даўні запіс — ня помню ўжо, скуль яго ўзяў:

«Пачалі варушыць архівы КДБ і знайшли (сярод іншага) вось што... У канцы 30-х гадоў у адной вёсцы сярод ночы зьнік мужык. Стары, глуханямы. Ён быў арыштаваны і расстраліны праз во гэтакі данос (цытую): «...сядзеў на ганку і па-антысавецку ўсыміхаўся».

Жыцьцё ў разумных межах ён скончыў самазабойствам.

Бліскучы расейскі актор Міхail Жараў пад старасць сыграў абы-што ў абы-якім фільме «Вясковы дэтэк-

тыў». А некалі грандыёзна граў Меншыкава... І, баючыся гэтай ролі, казаў А. Талстому: «Не цягну я на любімца Пятра, нешта ўва мне ёсьць камсамольскае». Талстой адказаў: «Можа, і ёсьць, але пакуль не выяўляецца».

З часам выяўлялася. І не ў аднаго Жараўа...

Калі з маладосыці было відно, які крэтынізм — старасць, дык са старасці відно, якое наўнае глупства — маладосыць.

Вось і ўесь жыцьцёвы досьвед.

Усміхайся! Гэта раздражніе.

Найцяжэй прывыкнуль да чалавечай разнастайнасці. Адсюль: інакшых не павінна быць!

«Любі Бога і рабі, што хочаш», — сказаў Святы Аўгустын.

«Хочаш — рабі проста вайну, а хочаш — сусъветную. Адно не забываіся любіць Бога. А калі гэтая любоў аж прэгорам, дык ты з воклічам «Алаг акбар!» можаш нават скіраваць аэробусы зь людзьмі ў хмарачосы Нью-Ёрка», — развязае гэту тэзу Валянцін Акудовіч.

Во як можна зразумець Свяতога.

Ты ўбачыў, што *нехта* ад цябе далёка, і вырашыў да яго наблізіцца. Але гэта магчыма толькі тады, у той момант, калі *нехта* таксама зажадаў набліжэння. Інакш, якім б ні быў твае выслікі, адлегласць між вамі ня зменшыцца: наколькі ты будзе скарачаць яе — настолькі ж *нехта* будзе падаўжаць.

У Міхасія Стральцова ў апавяданьні «Сывет Іванавіч, былы донжуан» сказаў: «І ўюнашы абступаюць мяне і пытаяюць, якія я куру цыгарэты...»

Калі ня ведаць таго, што можна называць *асабістай* гісторыяй беларускай літаратуры, дык не дапяць: скуль у таго стыліста, як Стральцоў, гэткая дзікунская калька, як *уюнашы*? А слоўца гэтае акурат з *асабістай* гісторыі літаратуры, яно — памяць пра Міхася Лынькова, які да ўсіх маладзейшых толькі так і звяртаўся: «Ну што, *уюнашы*...»

АДАМ ГЛЁБУС

ІМЯ

Банка піва, цыгарэта, сэкс і мат.
Ад жыцца не патрабуе ён зашмат.
Так жыве і весяліца з году ў год,
А імя ў яго такое — наш народ.

СЪЛЕД

Жыцьцё пражыў, а съледу не пакінуў,
Пайшоў, сышоў, нібыта й не было...
Ні дома з дрэвам, ні дачкі, ні сына
Не засталося. Чыста ўсё сплыло...

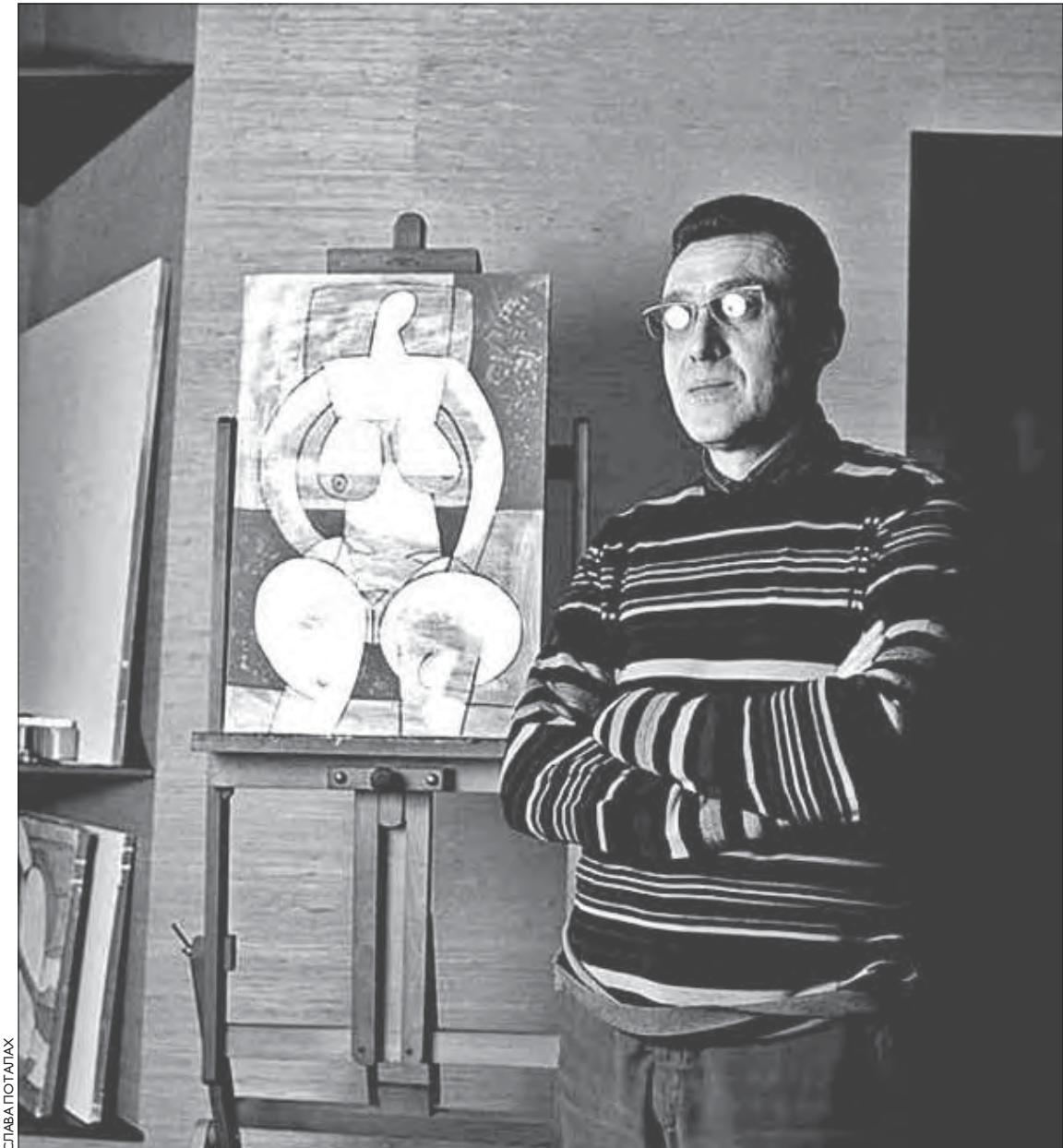
АНТЫПАТАС

Mip. Mай. Mур.
Mур. Mip. Mай.
Mай. Mур. Mip.
Mур. Mур-мур...

Нібыта быў разумны і трывушчы,
Нібыта жыў, нібыта працеваў...
Нібы на шкодзіў, чарапы на трушчыў —
Дзяцей на біў, людзей не забіваў...

Паводле аўтарскіх публікацыяў на
litara.net

За гэта добрым словам і згадаюць,
Успомняць без праклёнаў і кляцьбы.
А не захочуць, хай не ўспамінаюць...
Такі наш съвет нікчэмны і слабы.

У Менску праішоў фэстываль авангарднай моды
Мамант-2007.

Стрэлы на ўроку беларускай

У адной з школаў сталіцы два п'яныя дзецюкі ўламіліся ў школу. Адпіхнуўшы вахцёра, яны падняліся на другі паверх. Тут іх дагнаў дзяжурны настаўнік, псыхоляг паводле адукацыі. Але суніць п'яных ён ня змог — адзін зь дзецюкоў выхапіў пісталет і прыстывіў рулю да скроні педагога.

Буяны началі ламіцца ва ўсе кабінэты запар. У кабінэце беларускай мовы яны ўсчалі страляніну. Настаўніца выштурхнула іх у калідор, але адна куля трапіла ёй у плячо.

Налётчыкаў затрымала міліцыя. Супраць 26-гадовага менчука

ўскатая крымінальная справа па факце злоснага хуліганства.

МАЗ зьбіў ліхтар, які зваліўся на аўтамабіль ДАІ

У сталіцы на рагу Радыяльнай і Ваўпшасава адбылося ДТЗ. У трапейбусны прыпынак урэзаўся аўтамабіль МАЗ, які зваліў слуп, што, у сваю чаргу, упаў на аўтамабіль ДАІ. Абарваліся электраправады, і рух транспарту быў на пэўны час спынены.

У касцёле абрабавалі харыстаў

Падчас выступу ў гарадзенскай Фары

польскага хору «Опера-філіармонія Падляска» ў сыпевакоў скралі грошы й лічбавыя камэры.

Чалавек бяз памяці пачаў успамінаць

Да мужчыны з амнэзіяй, якога знайшлі ў Гомельскай вобласці, вярнулася памяць. Невядомага без дакументаў знайшлі 31 ліпеня ў Нараўлянскім раёне. Ён не памятаў нават свайго імя.

Некалькі дзён таму незнамець нечакана пачаў успамінаць. Спачатку называў імя сына, а затым узгадаў, што яго самога завуць Сяргей Нюхлін, і што жыў ён у падмаскоўным горадзе Пушкіна. Адшукалі ягоных бацькоў.

Яны адразу ж прыехалі ў Гомель, каб забраць сына, і распавялі, што Сяргей служыў у падмаскоўнай міліцыі. Чатыры гады назад сышоў на працу і бяз знаку звязкі. Шматгадовыя пошуки не давалі вынікаў.

I ў Гомелі ё цар

15 лістапада сайты навінаў паведамілі, што ў Гомелі вялікі князь і спадкаемца трону. Бо мужчына разаслаў адпаведныя лісты, у тым ліку ў Міністэрства ўнутраных спраў на імя міністра Навумава. Аказаўся, «цар» сапраўды жыве ў Гомелі. Ён стаіць на спэцыяльным уліку ў псыханэўралягічным дыспансэры.

Пензенскіх сэктантаў узялі ў аблогу

У Пензенскай вобласці Расеі некалькі дзясяткаў сэктантаў зачыніліся ў пячоры каля сяла Мікалаеўка. Тамака яны спадзяюцца перачакаць Апакаліпсіс, які, на іхнюю думку, будзе ў траўні наступнага году. Яны забараняюць уваходзіць у свае тунэлі, якія яны

выкапалі ў гары каля вёскі, пагражаюць падарваць назапашаныя бочкі з бэнзынам, калі хто ўвойдзе. У пячорах яны маюць і студню. Лідэру сэкты — 43-гадовому Пятру Кузняцову, паставілі дыягноз «асаба ў стане трывальнення».

Самавольныя нявольнікі называюць сябе «ісціннымі праваслаўнымі».

Улады найболыш баяцца за дзяцей, якія там зачыніліся разам з дарослымі.

БАТЭ ўзначаліў 30-гадовы трэнэр

Ігар Крывушэнка, які двойчы прыводзіў БАТЭ да чэмпіёнаства (2006, 2007), зараз будзе трэніраваць менскія «Дынама». На думку многіх, Крывушэнка павёў сябе на велимы карэктна ў гэтай ситуацыі, не паведаміўшы клібламу краўніцтву пра перамовы з генэральным дырэктаром «Дынама» Юр'ем Чыжом. А.Капскі сказаў, што Крывушэнку прапанавалі ў «Дынама» большыя грошы. Такім чынам, Ігар Крывушэнка стане сямнаццатым галоўным трэнэрам менскага «Дынама» за апошнія восем гадоў. За часы дырэктарства ў «Дынама» Ю.Чыжа ніводзін трэнэр ня змог утрымацца ў сваім фатэлі больш за сэзон.

У наступным сэзоне БАТЭ за сабой павядзе 30-гадовы Віктар Ганчарэнка. Шмат хто з футбалістай сёньняшняга БАТЭ старэйшыя за новага настаўніка.

Ганчарэнка праз цяжкую траўму рана скончыў футбольную кар'еру, пасля чаго засяродзіўся на трэнэрскай.

Зыміцер Панкавец, Буг; БелАПАН, ІА «Росбалт», АНТ, «Комсомольская правда» в Беларуссии», Эўрарадыё

КАНЦЭРТЫ**Паганскі фэст**

30 лістапада ў «Рэактары» фолк—паган—легенды ZNICH (Беларусь) і Аркона (Расея). Даведкі пад т. (029) 649-08-88, 766-24-25.

«Гуда» ў «Казе»

8 сьнежня ў малой залі к/з «Менск» пройдзе фолк—фэст з удзелам гуртоў: «Лічвіны», «Госьціца» і «Гуда». Т. 6490888, 7662425

СЭМІНАРЫ**Як было ў першым тысячагодзьдзі**

27 лістапада археолаг Валянціна Вяргей запрашае на гісторычны сэмінар «Этнокультурная сывутаць на Беларусі ў першым тысячагодзьдзі нашай эры», які адбудзеца на сядзібе ТБМ (вул. Румянцева, 13) а 18-й. Уваход вольны.

Сустрэча з Марачкіным

29 лістапада мастак Аляксей Марачкін запрашае на гісторычны сэмінар «Творчая асаба і ўлада», які адбудзеца на сядзібе ТБМ (вул. Румянцева, 13) а 18-й. Уваход вольны.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**Я аблугуюваў ангельскага караля**

Апошні фільм Іржы Менцэля.

Я аблугуюваў ангельскага караля
(Obsluhovať ľsem anglickeho kraľa)

Чехія — Славакія, 2006. каліяровы, 120 хв.

Рэжысэр: Іржы Менцэль

Ролі выконваюць: Іван Барнэў, Олдржых Кайзэр, Юлія Енч, Марцін Хуба, Марыян Лабуда, Мілан Ласіца, Ёзэф Абрхам, Іржы Лабус

Жанр: Гістарычна-трагікамэдый паводле раману Багуміла Грабала й сцэнару Іржы Менцэля

Прызы: Прыз «ФІПРЭСІ» Бэрлінскага кінафесту, Чэскія ільвы за найлепшы фільм, найлепшую рэжысуру, найлепшую апэраторскую працу

Адзнака: 6,5 (з 10)

Малады хлапец распачынае кар'еру ў перадваенны час. Чэхаславаччыне. Узъёт адбудзеца ў часы акупацыі, калі героя прызначаюць афіцыянтам у нацысцкі цэнтар па ўзнагальненню арыйскай расы...

Клясык чэскага кіно Іржы Менцэль хадзяй не зъдзіўляе вялікім вынаходкамі, але годна трymае марку свайго гумарнога стылю. Трагікамічны недарэчнасць, пацешны мантаж палюбоўных сцэнак — і вайскова-ідэалічных практикаванняў, прыватны чалавек — у журнах гісторыі, які зь лёгкасцю абмінае ўсе пасткі — і ставіць пад пытаныне сур'ёзнасць гісторый.

Менцэль іранізуе над усялякім патасам, а слейніяя авабязкі пад партрэтам Адольфа Гітлера — адзін з сама съмешных зъдзекаў над нацыянал-сацыялізмам у гісторыі кіно.

Лёгкая пачуццёвасць, неглямурная эротыка, цёплы гумар Багуміла Грабала — прыйдуцца гледачам даспадобы.

Андрэй Расінскі

2 сьнежня.

Менск.

Клуб «Фартуна»

Зьміцер Вайцюшкевіч & WZ-Orkiestra

Прэзэнтация юбілейнага альбома
«Liryka»

Тэлефон: (029) 671-58-65. Адрес: вул. Смаленская, 15

ТЭАТРЫ**Купалаўскі тэатар**

26 (пн) — «Мой лёс — тэатар»
(бэндіфіс Алены Сідаравай)

27 (аўт) — «Больш чым даждж»

28 (ср), 29 (чц) — «Сны аб Бела-

русь»

30 (пт) — «Маэстра»

1 (сб) — «Ромул Вялікі»

2 (ндз) — «Паўлінка»

ранішняя спектаклі

2 (ндз) — «Паўлінка»

малая сцэна

1 (сб) — «Востраў Сахалін»

2 (ндз) — «Маці»

Тэатар беларускай драматургіі

26 (пн) — «Белы анёл з чорнымі крыламі»

28 (ср) — «Адэль»

29 (чц) — «Белы анёл з чорнымі крыламі»

30 (пт) — «Чорны квадрат»

Тэатар юнага гледача

27 (аўт) — «Матылёнкі»

28 (ср) — «Мешчанін у шляхецтве»

29 (чц) — «Таямніцы блакітных азёраў»

30 (пт) — «Палачанка»

Опэра

на сцэне ЦДА

28 (ср) — «Іялант»

29 (чц) — «Аіда»

Літаратурны сшытак «НН»

лістапад 2007

«Мы губляем маладое пакаленъне».	18
Гутарка з Барысом Пятровічам.	
Час часопісаў.	20
Агляд літаратурных навінак.	
Дзень напаўжывога чалавека.	22
Апавяданье Тацяны Барысік.	
Адзін дзень з жыцьця саляравоза.	23
Апавяданье Паўла Белавуса.	
Чэрці.	24
Апавяданье Аляксандра Апона.	
Жанчына, якая хацела каго-небудзь забіць.	26
Апавяданье Орлі Кастэль-Блюм у перакладзе Паўла Касцюкевіча.	
Блізкая Бацькаўшчына.	27
Фотарэпартаж Ірыны Мірскай з сядзібы Бохвіцаў, Фліяр'янава.	
Знакі прыпынку.	28
Запісы Уладзімера Някляева.	
Антыпатас.	29
Вершы Адама Глёбуса.	

МАЛЮНКІ ТЕКСТ ПЕЛІКА УШКИНА

КАЛІ Б...

...раскрутка арганізацыі «Белая Русь»
станоўча адбілася на попыце гарэлкі
«Белая Русь» менскага заводу
«Крышталь».

— Алё, адміністрацыя? Гэта дырэктар
Берасцейскага лікёра-гарэлачнага... У нас
сярод рабочых узёніка нізовая грамадзкая
ініцыятыва ў падтрымку любімага ўраду.
«Люкс-лімон» называеца.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Сержка і Юлю Емельянівічай
віншую з народзінамі сына. Ніхай расыце
здравенкі і дужы на радасць бацькам.
Алесь Самец, нашаніўцы

ВЫХАВАЦЕЛЬКА

Дзіцячаму садку № 187 тэрмінова пат-
рабная выхавацелька з добрымі ведамі бе-
ларускай мовы. Т.: 288-06-71, 403-15-35

КАЦІНЫ ХВОСЬЦІК

Вазы́мце на шчасьце толькі каціны
хвосьцік — і зусім бясплатна атрымаце
лапкі, сьпінку ды жывоцік (а таксама на-
хабную вусатую пысу). Два выхаваныя 2-
месячныя беларускаму́йны кацяняты-
хлопчыкі хоць пазнаме́нца з прыстой-
нымі беларусамі/беларускамі з мэтай
стварэння сям'і, інтым не прапаноўваць. :)

Т.: 912-27-30

КНІГІ

Шукаю Біблію ў перакладзе д-ра Я. Станкевіча. Т.: (029) 525 17 35, Юрась
Кнігаўмен. Шукаю Бел. Энцыклапе-
дыя т. 1-8, даведнік «Іх імёнамі названыя
вуліцы», «Мастакі Беларусі» т. 1-2, збо-
ры твораў Конас, Купала, Бядуля, Броў-
ка (пажадана 50-я гады). іншae. Т.: 753-
91-96. alesknig@mail.ru

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖКІ

Запрашаем у падарожжа 25 лістапада (нядзеля) у гістарычную Горадню з за-
ездам у Мураванку. 21-24 сінежня:
Пшамысл-Ярослав-Сандамір (Поль-
шча). Т.: 292-54-58, GSM 622-57-20,
509-12-16, 110-19-28

АЎТО

Прадаеца Рэно-Рапід 1.6D (пікап)
1994г. в. Стан здавальнячы, цана павод-
ле дамоўленасці. Белазёрск (Берас-
цейшчына). Т.: (029) 809-23-11 (Аляк-
сандар Пятровіч).

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Я «гораду Радашкавічы маюць сваю гарадскую
думу. Дума збірае з гораду ўсе падаткі. Трацяцца яны
вось гэта: з кожнага рубля, што збірае дума, ідзе для
карысці жыцілёў 17 капеек. Пры такіх законах аб ду-
мах, нашы «горады» і мястечкі, што жывуць найбольш
з зямлі і кали зямлі, ня могуць выйсьці з беднасці і цем-
наты.

«Наша Ніва». №1. 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выданья газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарны, 79. Рэдакцыя не нікес адказнасць за змест раклічных абвестак.

Кошт свабодны. Гаварыць на арбітражныя падставы выданьня №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзены Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 21.11.2007.

Замова № 6374.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.

Сустрэча з «Arche» і «Нашай Нівы» у Нарачы і ў Берасці

30 лістапада ў ўсёцы Нарач (Мядзельшчына) будзе сустрэча з рэдактарам «Arche» Валер'ем Булгаквым і рэдактарам «НН» Андрэем Скуром. Даведкі: 314-93-45 (Зыміцер). **6 сінегня** Булгакаў, Скуро і пісьменніца Наталка Бабіна наведаюць **Берасцьце** (вул. Маладагвардзейская, 16/1). Даведкі: 660-57-41, 724-21-16 (Зыміцер).

101-я гадавіна «НН» у Варшаве

23 лістапада ў Варшаве адбудзеца сустрэча з рэдактарам «НН» Андрэем Дыньком. Пачатак а 18.30. **Адрес:** Collegium Civitas, плошча Дэфільяд, 1, 12 паверх, аўт. D. (Палац культуры й науки, уваход ад вул. Маршалкоўскай). Сардечна запрашаем на шчырую размову і паказ роліку аб працы «НН».

Сыпікер парлямэнту Эстоніі адкрыла выставу фатографа «НН»

Выстава Юліі Дарашкевіч «Беларусь, адбітак эпохай» арганізавана пры падтрымцы эстонскага парлямэнту і фонду «Адкрытая Эўропа». Адкрыццё ў эстонскім парлямэнце адбылося 15 лістапада. На ўрачыстасці выступіў пісьмік парлямэнту Эстоніі Эне Эргма.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста падпішыце дамову. Дэталі — старонка 17.